

Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți

Curriculum universitar
EDUCAȚIE INTERCULTURALĂ
pentru viitorii pedagogi

Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți

Curriculum universitar
EDUCAȚIE INTERCULTURALĂ
pentru viitorii pedagogi

Chișinău • 2020

Acest curriculum a fost elaborat în cadrul proiectului „Promovarea și dezvoltarea educației interculturale în formarea inițială a cadrelor didactice”, implementat de Centrul Educațional PRO DIDACTICA, cu sprijinul Fundației pentru copii „Pestalozzi”, Elveția.

Punctele de vedere exprimate în prezenta lucrare sunt cele ale autorilor și nu angajează în nici un fel instituțiile de care aceștia aparțin, tot așa cum nu reflectă poziția instituției care a finanțat elaborarea sau care a asigurat managementul proiectului.

Director proiect:	Rima BEZEDE, Centrul Educațional PRO DIDACTICA
Coordonator proiect:	Cristina BUJAC, Centrul Educațional PRO DIDACTICA
Expert proiect:	Viorica GORAȘ-POSTICĂ, Centrul Educațional PRO DIDACTICA
Coordonator lucrare:	Tatiana ȘOVA, dr., conf. univ., Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți
Autori:	Tatiana ȘOVA, Veronica RUSOV, Lilia TRINCA, Oxana CHIRA, Olga JACOTA-DRAGAN, Ion GAGIM, Aurelia BEȚIVU, Eugenia FOCA
Recenzenți naționali:	Mariana MARIN, dr., conf. univ., Institutul de Științe ale Educației Ecaterina ȚĂRNĂ, dr., conf. univ., Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău
Recenzent internațional:	Constantin CUCOȘ, prof. univ., dr., Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Colecția *Biblioteca Pro Didactica*
Seria *Aici și Acum*

Redactare: Mariana VATAMANU
Corectare: Vitalie SCURTU
Copertă și procesare computerizată: Nicolae SUSANU
Tipar: Casa Editorial-Poligrafică „Bons Offices”

Centrul Educațional PRO DIDACTICA
str. Armenească, nr. 13, mun. Chișinău, MD-2012
tel.: (022) 54 25 56, fax: 54 41 99
e-mail: prodidactica@prodidactica.md

© Centrul Educațional PRO DIDACTICA. Toate drepturile rezervate.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Educație interculturală: Curriculum universitar pentru viitorii pedagogi / Tatiana Șova, Veronica Rusov, Lilia Trinca [et al.] ; director proiect: Rima Bezedede; coord. proiect: Cristina Bujac; Univ. de Stat „Alec Russo” din Bălți. – Chișinău: Centrul Educațional „Pro Didactica”, 2020 (Tipogr. „Bons Offices”). – 64 p.: tab. – (Colecția „Biblioteca Pro Didactica”, ISBN 978-9975-3013-2-9) (Seria „Aici și Acum”, ISBN 978-9975-3013-3-6). Aut. sunt indicați pe vs. f. de tit. – Referințe bibliogr. la sfârșitul modulelor și în subsol. – Apare cu sprijinul Fundației pentru copii „Pestalozzi”, Elveția. – 30 ex.

ISBN 978-9975-4027-9-8.

378.015(073)

E 19

Cuprins

Introducere	4
Curriculum la unitatea de curs <i>Educație interculturală</i>	6
Curriculum la unitatea de curs <i>Comunicare interculturală</i>	18
Abordarea modulară	37
Modulul <i>Educație interculturală</i> la unitatea de curs <i>Pedagogie</i>	38
Modulul <i>Societate interculturală</i> la unitatea de curs <i>Norme și valori civice în societatea democratică</i>	40
Modulul <i>Stiluri culturale de comunicare</i> la unitatea de curs <i>Cultura comunicării</i>	44
Modulul <i>Filozofia culturii</i> la unitatea de curs <i>Filozofie. Probleme filozofice ale domeniului</i>	49
Modulul <i>Cultură și educație</i> la unitatea de curs <i>Filozofie. Probleme filozofice ale domeniului</i>	52
Modulul <i>Mediul intercultural în clasa de elevi</i> la unitatea de curs <i>Dirigenție</i>	55
Modulul <i>Conștientizarea și acceptarea diversității</i> la unitatea de curs <i>Educație incluzivă</i>	58
Modulul <i>Etica pedagogică în context intercultural</i> la unitatea de curs <i>Etică și cultură profesională</i>	60

Introducere

Universitatea de Stat *Alecu Russo* din Bălți (USARB) este o entitate de interes public, cu personalitate juridică, acreditată, apolitică, independentă de ideologii și religii, atașată libertății academice, tradiției gândirii libere, recunoașterii drepturilor și libertăților fundamentale ale omului și a principiului supremației legii, finanțată integral din venituri proprii, beneficiind de alocații de la bugetul de stat pentru programele de studii oferite conform Planului (Comenzii de Stat) de pregătire a cadrelor de specialitate și de activități de cercetare științifică, încadrată în structura sistemului de învățământ superior din Republica Moldova. USARB își asumă rolul de promotor al progresului social, de generare și transfer de cunoaștere, contribuind la dezvoltarea societății contemporane, a capitalului ei intelectual, la excelență în procesul de educație, de formare profesională și de cercetare științifică. Valorile pe care le împărtășește sunt: libertatea de gândire și de exprimare, căutarea și promovarea adevărului, integritatea, echitatea, responsabilitatea socială, competența, onestitatea, curajul etc. Misiunea acesteia se axează pe componentele: educație, formare profesională, cercetare științifică, contribuție la dezvoltarea societății.

În domeniul educației, USARB urmărește formarea de personalități dezvoltate armonios, în spiritul valorilor europene, înzestrate cu gândire critică, active, responsabile, cu abilități de leadership. Universitatea: își propune pregătirea unor specialiști competenți în diverse domenii, în pas cu progresul sociocultural, economic și tehnico-științific, apti de a se integra pe piața muncii, într-o societate bazată pe cunoaștere; promovează cercetarea științifică avansată și creația originală; stimulează transferul tehnologic, valorificarea și diseminarea rezultatelor cercetărilor fundamentale sau aplicative, în vederea consolidării culturii naționale în spațiul european și universal; contribuie la nivel local, regional și național la modernizarea Republicii Moldova din punct de vedere social, economic, cultural și politic, prin generarea și transferul de cunoaștere. A devenit axiomatic faptul că lumea reală este destinată contextelor deschise și culturilor cu geometrie variabilă. Diversitatea a devenit inevitabil un atribut intrinsec al socialului, al culturii etc. Or, spații ale unor culturi pure, neamestecate și autosuficiente, având granițe fixe, nepermeabile, nu există decât artificial, într-un mare laborator al experimentelor inutile. Iată de ce curriculumul de față este conceput ca un demers de formare a competenței interculturale, un demers evolutiv de deschidere către alteritate, întrucât doar persoanele pregătite intercultural vor avea reacții firești, adecvat măsurate față de diversitatea culturală, pe care o percep fără tensionări sau etichetări categoriale nefondate de tipul prejudecăților și stereotipurilor.

Încadrată într-un context geografic, istoric, cultural complex și dinamic, Republica Moldova este un spațiu care nu face excepție de la tendința actuală de accentuare a diversității structurilor sociale. Pluralitatea sa culturală constitutivă a fost creativ îmbogățită de contextele istorice pe care le-a acumulat, contexte ce abundă în

contacte, interacțiuni și împrumuturi culturale reciproce. Așa se face că Republica Moldova este o țară multiculturală, cu numeroase inserții din culturile statelor vecine, dar fără a avea zone segregate etnic și fără a fi caracterizată printr-un vid de populație majoritară. Rezultatele recensământului efectuat în 2014 nu au fost făcute publice, dar cele ale recensământului din 2004 relevă următoarea componență etnică a țării: 75,8% moldoveni; 8,4% ucraineni; 5,9% ruși; 4,4% găgăuzi; 2,2% români și 1,9% bulgari, în timp ce alte naționalități reprezintă mai puțin de 1 la sută din populație. Zona de nord a Republicii Moldova este un spațiu privilegiat intercultural, dar fără tensiuni și probleme interetnice relevante. Bunăoară, componența etnică a populației municipiului Bălți, înregistrată la recensământul din 2004, scoate în evidență faptul că moldovenii/românii, populația majoritară, constituie 54,2%. Cei care s-au identificat ca moldoveni au acumulat 52,4%, iar cei care s-au identificat ca români – 1,8%. Alături de moldoveni/români, în municipiul Bălți conviețuiesc ucraineni – 23,74%, ruși – 19,23%, polonezi – 0,68%, evrei – 0,32%, bulgari – 0,23%, romi – 0,21%, găgăuzi – 0,19%, alte etnii – 1,2%. În anul 2019, componența etnică a celor 873 de cadre didactice din municipiu se prezintă astfel: 545 moldoveni, 174 ruși, 127 ucraineni, 5 evrei, 4 bulgari, 2 găgăuzi, 16 reprezentanți ai altor etnii. Din cei 14562 de elevi, 10089 sunt moldoveni, 2205 – ucraineni, 1899 – ruși, 66 – romi, 21 – bulgari, 18 – evrei, 15 – găgăuzi, 249 – de alte etnii.

O perioadă îndelungată, zona s-a confruntat cu o rusificare accentuată. După eradicarea regimului comunist, se atestă o reorientare timidă spre tradițiile românești, minoritățile etnice devenind mai reflexive asupra propriilor drepturi și libertăți. Toate acestea au acutizat comunicarea între etnii, provocând inclusiv conflicte și neînțelegeri. Au existat diviziuni pe criterii etnice, religioase și lingvistice, unele comunități au trăit experiențe legate de discriminare în anumite sfere ale vieții, iar multe grupuri au raportat cazuri specifice de stigmatizare. Astăzi, parcurgem o perioadă caracterizată printr-o intensificare a dinamicii sociale, de aceea rolul școlii este unul semnificativ, axat pe autodepășire și dinamism. Or, „atunci când diversitățile devin centre de creștere, educației îi revine un rol central” (Singh). Asistăm la o situație ofertantă pentru educație, chemată să răspundă adecvat necesităților de respectare a dreptului la diferență, egalitate și echitate – o poziție ce responsabilizează și incită inevitabil la găsirea unor soluții eficiente de gestionare a diversității în plan școlar. Negreșit, acest parcurs este într-o construcție ameliorativă continuă, dar și cu multiple abordări, toate reunite sub cupola pedagogiei diversității, când instituțiile de învățământ urmează să își redimensioneze intercultural temeiurile și rolurile, (re)învățând activ și autoreflexiv, în totalitatea mecanismelor lor axiologice și acționale, sensul prețuirii diversității. În acest context, rolul instituțiilor de învățământ ar fi de a învăța să administreze în mod adecvat apartenențele multicategoriale.

Autorii

Curriculum la unitatea de curs *Educație interculturală*

Domeniul general de studii

Domeniul de formare profesională

Specialitatea

Calificarea obținută la finele studiilor

Forma de organizare a învățământului

011 Științe ale Educației

0113 Pedagogie în învățământul primar

0113.1 Pedagogie în învățământul primar

Învățător

Învățământ cu frecvență redusă

Autori: Tatiana ȘOVA, dr., conf. univ.

Veronica RUSOV, asist. univ.

Aprobat la ședința Catedrei de Științe ale Educației

Proces-verbal nr. 11 din 25.06.2019

Șef de catedră dr., conf. univ. Tatiana ȘOVA

Aprobat la ședința Consiliului Facultății de Științe ale Educației, Psihologie și Arte

Proces-verbal nr. 10 din 26.06.2019

Decan dr., conf. univ. Lora CIOBANU

INFORMAȚII DE IDENTIFICARE A CURSULUI

Facultatea de Științe ale Educației, Psihologie și Arte

Catedra de Științe ale Educației

Domeniul general de studii: 011 Științe ale Educației

Domeniul de formare profesională la ciclul I: 0113 Pedagogie în învățământul primar

Denumirea specialității: 0113.1 Pedagogie în învățământul primar

ADMINISTRAREA UNITĂȚII DE CURS *EDUCAȚIE INTERCULTURALĂ*

Codul unității de curs/modulului	Credite ECTS	Total ore	Repartizarea orelor				Forma de evaluare	Limba de predare
			Curs	Seminare	Laborator	Studiu individual		
F.02.O.011	4	120	15	15	-	90	Examen	Română Rusă

Anul de studii și semestrul în care se studiază: anul I, semestrul 2

Statutul: disciplină obligatorie

INFORMAȚII REFERITOARE LA CADRELE DIDACTICE

Numele, prenumele: Tatiana Șova

Titlul și gradul științific: conferențiar universitar, doctor în științe pedagogice

Studii:

- 2012-2014, Universitatea Pedagogică de Stat *Ion Creangă* din Chișinău, studii de doctorat, specialitatea 533.01 *Pedagogie universitară*;
- 2011-2013, Universitatea de Stat *Alec Russo* din Bălți, Facultatea *Științe ale Educației și Arte*, ciclul II, masterat, specializarea *Management educațional*;
- 1992-1995, Universitatea de Stat *Alec Russo* din Bălți, Facultatea de Pedagogie și Psihologie, profilul *Pedagogie și psihologie*, specializarea *Psihologie școlară*, calificarea *Psiholog, profesor de psihologie*;
- 1988-1992, Școala normală din or. Soroca, specializarea *Predarea în clasele primare*.

Competențe: Competențele manageriale și cele de specialitate necesare pentru predarea acestui curs au fost formate pe parcursul activității în calitate de director adjunct pentru activitatea didactică, profesor de pedagogie, Colegiul Pedagogic *Ion Creangă* din Bălți, dar și în calitate de învățătoare la clasele primare în Liceul Teoretic *Lucian Blaga* din Bălți (1995-2009). Competențele investigaționale au fost dezvoltate în cadrul cercetării științifice doctorale la specialitatea 533.01 *Pedagogie universitară*; în calitate de cercetător stagiar în cadrul mai multor proiecte instituționale. Deținătoare a titlului de formator în problematica *educației centrate pe cel ce învață*, ceea ce asigură axarea activității didactice pe necesitățile studentului și pe dezvoltarea calității de subiect al educației.

Informație de contact: Blocul nr. 6, aula nr. 612, tatianasova1@gmail.com

Orele de consultații: Luni, 14.10-17.00

Numele, prenumele: Veronica Rusov

Titlul și gradul științific: asistent universitar

Studii:

- 2008-2010, Universitatea de Stat *Alec Russo* din Bălți, Facultatea de Pedagogie, Psihologie și Asistență Socială, ciclul II, masterat, specializarea *Management educațional*.
- 2004-2008, Universitatea de Stat *Alec Russo* din Bălți, Facultatea de Pedagogie, Psihologie și Asistență Socială, licențiată în Științe ale Educației, specializarea *Pedagogie/Management educațional*;
- 1998-2003, Universitatea de Stat *Alec Russo* din Bălți, Facultatea de Filologie, licențiată în filologie, specialitatea *Limba și literatura română și limba și literatura franceză*;

Competențe: Competențele necesare pentru predarea acestui curs au fost dobândite în perioada 2010-2012 în cadrul programului de formare profesională continuă *Managementul educației incluzive în învățământ*, calificarea *Manager educație incluzivă*,

Institutul de Formare Continuă, mun. Chișinău. La dezvoltarea competențelor profesionale a contribuit și activitatea în calitate de cercetător științific, în perioada 2015-2019, în cadrul proiectului de cercetări științifice aplicative (instituțional) 15.817.06.25A *Optimizarea procesului educației incluzive prin formarea continuă a cadrelor didactice din ciclul preșcolar și primar*.

Informație de contact: Blocul nr. 6, aula nr. 645, vmrusov@mail.ru

Orele de consultații: Miercuri, 14.10-17.00

INTEGRAREA CURSULUI ÎN PROGRAMUL DE STUDII

Unitatea de curs *Educație interculturală* face parte din programul de recalificare profesională la specialitatea 0113.1 *Pedagogie în învățământul primar*. Programul oferă oportunități de dezvoltare la studenți a unui sistem de competențe necesare practicării profesiei de învățător la clasele primare.

Într-o lume globalizată, schimburile interculturale au loc zilnic în toate sferele vieții și la toate nivelurile, începând cu familia. Necesitatea de a valorifica diversitatea ca un factor important și de a dezvolta abilitățile interculturale ale studenților a fost recunoscută oficial și inclusă în Strategia Europeană 2020. Unitatea de curs *Educație interculturală* contribuie la aplicarea Strategiei, la realizarea de noi standarde de comunicare și de interacțiune, precum și la sporirea toleranței și a respectului față de diversitate.

În viziunea UNESCO, unul dintre cei patru piloni ai învățării este acela de „a învăța să trăiești împreună cu alții”, ceea ce implică o nouă viziune asupra educației în sensul formării și consolidării deprinderilor de relaționare pozitivă cu ceilalți, de respectare a pluralismului și a diversității.

Unitatea de curs pune accentul pe conștientizarea de către studenți a fenomenului interacțiunii culturale dintre oameni, culturi, religii, vorbitori de limbi diferite, oameni care au concepții și opinii diferite.

Structura unității de curs, prin conținuturile și activitățile practice propuse, se axează pe dezvoltarea competențelor necesare în predarea opționalelor *Cultura bunei vecinătăți* și *Educație interculturală*. O gamă variată de aplicații, de invitații la reflecție și de exerciții creative susține reperele teoretice integrate și le oferă studenților posibilitatea de a transpune tematica specifică abordată în contextul real al comunităților educaționale din care fac parte.

COMPETENȚE PREALABILE

Pentru a se înscrie la unitatea de curs *Educație interculturală*, studenții trebuie: să posede cunoștințe, capacități și atitudini formate în cadrul unităților de curs *Pedagogie, Psihologie, Filozofia educației, Managementul clasei, Educație incluzivă, Cultura comunicării*; să dețină competențe/capacități privind studierea surselor bibliografice, organizarea informației în comunicări, precum și de analiză, de comparare, de generalizare a informației; să manifeste atitudine pozitivă față de profesia aleasă.

COMPETENȚE DEZVOLTATE ÎN CADRUL CURSULUI

Competențe profesionale (CP) și competențe transversale (CT)

- CP 1.** Abordarea conceptuală a procesului educațional în baza cunoașterii și punerii în aplicare a modelelor, categoriilor și principiilor educației
- CP 2.** Proiectarea și realizarea cercetărilor în problematica educațională prin identificarea soluțiilor optime pentru realizarea unei educații de calitate în învățământul primar
- CP 3.** Atribuirea parcursului de dezvoltare a procesului educațional în învățământul primar prin formularea finalităților educaționale
- CP 4.** Proiectarea demersului educațional în învățământul primar prin anticiparea elementelor acestuia
- CP 5.** Evaluarea situației educative, a finalității acțiunilor didactice și a randamentului academic al elevului
- CP 6.** Organizarea și monitorizarea procesului educațional în învățământul primar prin raportare la contextele socioumane și identitar-culturale
- CT 1.** Aplicarea principiilor, normelor și valorilor eticii profesionale în cadrul propriei strategii de muncă
- CT 2.** Identificarea rolurilor și a responsabilităților într-o echipă plurispecializată și aplicarea de tehnici de comunicare, de relaționare și de muncă eficientă în cadrul acesteia
- CT 3.** Identificarea oportunităților de formare continuă și valorificarea eficientă a resurselor și a tehnicilor de învățare pentru propria dezvoltare

Competențe specifice unității de curs

- Identificarea și descrierea conceptelor specifice educației interculturale;
- Respectarea normelor și a principiilor specifice educației interculturale;
- Elaborarea și implementarea demersurilor didactice de promovare a educației interculturale;

- Utilizarea strategiilor de dezvoltare și evaluare a competenței interculturale;
- Relaționarea și comunicarea responsabilă și tolerantă cu partenerii educaționali;
- Valorificarea strategiilor de autoformare și autoeducație interculturală.

FINALITĂȚILE CURSULUI

La finele studierii cursului, studentul va fi capabil:

- să definească principiile, dimensiunile și valorile educației interculturale;
- să caracterizeze elementele culturii naționale;
- să gestioneze conflictele interculturale din cotidian;
- să contureze profilul personalității interculturale;
- să argumenteze importanța formării din perspectivă interculturală.

CONȚINUTURI RECOMANDATE

Conținuturi curriculare	Curs	Seminar
I. Conceptul de educație interculturală la nivel național și internațional 1. Concepte fundamentale: <i>cultură, identitate culturală, educație interculturală, competență interculturală</i> etc. 2. Cadrul normativ internațional/național al educației interculturale 3. Principii, dimensiuni și valori ale educației interculturale 4. Modele mondiale, europene și naționale de educație interculturală 5. Noi provocări în educația interculturală	2	2
II. Spre intercultural prin cultural 1. Elementele culturii naționale: valorile, limba, sărbătorile, tradițiile, vestimentația, meșteșugurile, monumentele, bucătăria, folclorul, arta populară, personalitățile marcante (scriitori, compozitori, pictori, conducători, artiști, sportivi) 2. Comunități etnice în Republica Moldova: zona de nord – ucraineni, ruși, romi, evrei, polonezi; zona de sud-est – găgăuzi, bulgari; zona de est – ruși, ucraineni etc. 3. Culturi în contact	4	3
III. Competența interculturală 1. Definirea competenței interculturale 2. Structura competenței interculturale 3. Etape de formare a competenței interculturale 4. Profilul personalității interculturale	2	2
IV. Design-ul educației interculturale 1. Proiectarea activităților de educație interculturală 2. Strategii didactice specifice educației interculturale 3. Evaluarea și autoevaluarea competenței interculturale 4. Modalități de integrare a educației interculturale în școală	4	4

V. Școala interculturală	3	4
1. Cultura și climatul școlar intercultural		
2. Comunicarea în context intercultural		
3. Prevenirea și soluționarea conflictelor interculturale		
4. Parteneriatul în educația interculturală		
Total	15	15

STRATEGII DIDACTICE

Realizarea finalităților se va efectua prin aplicarea următoarelor strategii: *studiul de caz, modelarea, discuția, problematizarea, graficul T, acvariul, PRES, hărțile conceptuale, mozaicul, jocul de rol, dezbateră, brainstormingul, pagina de jurnal, explozia stelară, diagrama cauză-efect, ciorchinele* etc.

ACTIVITĂȚI DE STUDIU INDIVIDUAL

Nr.	Tipul activității	Nr. de ore
1.	Elaborarea decalogului intercultural în urma analizei documentelor naționale și internaționale referitoare la educația interculturală: • Declarația Universală a Drepturilor Omului • Cartea Albă privind Dialogul Intercultural <i>Trăind împreună egali în demnitate</i>, adoptată de Consiliul Europei (Strasbourg, 2008) • Declarația Miniștrilor Europeni ai Culturii privind dialogul intercultural și prevenirea conflictelor (Opatija, Croația, 2003) • Declarația Principiilor Toleranței, adoptată de statele membre ale Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (Paris, 1995) • Constituția Republicii Moldova (Chișinău, 1994) • Codul Educației al Republicii Moldova (Chișinău, 2014)	4
2.	Completarea <i>blazonului personal</i> în baza analizei aspectelor de identitate a unei persoane: rolurile din viață (fu/fică, mamă/tată, elev/ă, avocat/ă, profesor/oară, prieten/ă, membru/ă al/a unui partid politic, amator/oare de muzică rock etc.); locul nașterii și domiciliul (țara, regiunea, orașul, sectorul etc.); apartenența la o anumită rasă, naționalitate și religie; trăsăturile fizice (culoarea părului și a ochilor, înălțimea, greutatea etc.); sexul și orientarea sexuală; apartenența la un grup majoritar sau minoritar	4
3.	Elaborarea <i>hărții de identitate</i> a comunității etnice natale în baza următoarelor caracteristici fundamentale: numele și simbolul comunității etnice, mitul originii, împărtășirea unei istorii comune, împărtășirea unei culturi, tradiții, raportarea la un anumit teritoriu, limba vorbită și religia	4

4.	Examinarea asemănărilor dintre culturile în baza dimensiunilor propuse de Geert Hofstede			6
	Dimensiune	Republica Moldova	O țară la alegere	
	Deținerea puterii			
	Gestionarea riscurilor			
	Individualism vs colectivism			
	Percepția rolurilor sociale ale bărbatului și ale femeii			
	Raportarea la istorie sau la timp			
5.	Elaborarea referatului la unul dintre subiectele: • Evenimentele istorice care ne reprezintă • Sărbătorile de familie • Bucatele noastre tradiționale • Arta populară • Personalități marcante • Cântece și dansuri populare			6
6.	Elaborarea glosarului explicativ al termenilor-cheie (cel puțin 25 de termeni)			6
7.	Elaborarea harților conceptuale la două dintre conținuturile curriculare studiate			4
8.	Proiect de grup Comunități etnice în Republica Moldova: • vestimentația • bucătăria • tradițiile • meșteșugurile • folclorul • arta etc.			20
9.	Modelarea și soluționarea conflictelor culturale generate de diferite cauze (incompatibilitatea și diferențele, nevoile umane, comunicarea, sentimentele și emoțiile, conflictul de norme, stereotipurile și prejudecățile, orientarea spre competitivitate exagerată)			14
10.	Reflectarea individuală prin scriere liberă: • Eu intercultural • Școala interculturală • Valorile bunei vecinătăți			8
11.	Completarea paginilor de jurnal la una dintre temele propuse: • Eu – fir de diamant în comunitate • Eu și ceilalți – împreună sau alături • Te înțeleg, pentru că te cunosc			4

12.	Comentarea aforismelor referitoare la educația interculturală: • „Descoperirea altora înseamnă descoperirea relațiilor, dar nu a barierei.” (Claude Levi-Strauss) • „Respectul pentru varietatea culturilor și dreptul lor nestânjenit de afirmare, expresie și promovare este una dintre marile achiziții ale secolului nostru și o prețioasă moștenire pentru cel viitor.” (Mircea Malița) • „Fiecare personalitate este unică. Unicitatea ne dă identitate. Dar oare nu cumva identitatea de sine este cauza principală a unicității noastre?” (Petre Răzvan Alexandru) • „Cunoașterea și stima de sine, precum și dorința de a stabili relații sociale tolerante ne îndeamnă pe toți să ne dăm mai bine seama de prejudecățile noastre, să le descoperim originile și să înțelegem în ce fel ne afectează modul de gândire și comportamentul. Să nu ignorăm posibilitatea că unii dintre noi sunt, de fapt, atât victimele unor stereotipuri, cât și autorii unor discriminări bazate pe prejudecăți. Această problemă poate fi abordată ca o chestiune legată de modul de gândire și de felul în care ne schimbăm atitudinea, devenind, astfel, cetățeni mai responsabili.” (Betty A. Reardon) • „Comunicarea este o dimensiune centrală a vieții noastre culturale; fără ea, orice tip de cultură moare. În consecință, studiul comunicării presupune studiul culturii în care este integrată.” (John Fiske)	4
13.	Organizarea Expoziției muzeografice cu genericul <i>Ziua Internațională a Toleranței</i> (colectarea, sistematizarea și confecționarea obiectelor caracteristice diverselor etnii, a imaginilor, fotografiilor, desenelor și colajelor)	6
Total		90

EVALUARE

În procesul de evaluare se aplică *Regulamentul cu privire la evaluarea rezultatelor academice ale studenților în Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți*, aprobat prin Hotărârea Senatului, procesul-verbal nr. 9 din 16.03.2011. În cadrul unității de curs sunt planificate și realizate activități de evaluare inițială, curentă și finală, ținând cont de necesitățile studenților și prin negocierea cu aceștia a formei, a metodelor și a instrumentelor de evaluare.

Evaluarea inițială poate fi realizată prin discuție, chestionare, teste, interviu etc. Notele obținute nu se înscriu în registrul grupei academice și nu influențează nota finală la unitatea de curs, ci servesc drept punct de reper în proiectarea și desfășurarea activităților din cadrul unității de curs.

Evaluarea curentă se efectuează pe parcursul procesului educațional, în cadrul orelor de curs și al orelor de seminar, prin diverse modalități: testări, referate, realizarea sarcinilor de lucru individual, lucrări individuale (în cazul absențelor motivate), portofolii, studii de caz etc. Pot fi propuse probe scrise, orale și combinate. Formele de evaluare sunt stabilite de Catedra de Științe ale Educației la începutul fiecărui an de studii.

Numărul notelor obținute la probele de control pe parcursul semestrului va fi egal cu numărul de credite prevăzute la unitatea de curs în planul de învățământ, dar nu mai mic de 3 (trei). Una dintre note va fi rezultatul evaluării obligatorii în cadrul orelor de curs. Dacă studentul nu a obținut minimul stabilit din punctajul evaluărilor curente desfășurate pe parcursul semestrului, repetarea unității de curs și a tuturor activităților aferente este obligatorie. Evaluarea curentă reflectă rezultatele formării profesionale în timpul activităților auditoriale și cele ale lucrului individual. *Media curentă* include notele cumulate în cadrul probelor de evaluare (curs, seminar) și notele pentru activitatea individuală.

Prezența la curs este obligatorie în proporție de minimum 70% și ea condiționează prezentarea studentului la examen. În cazul absențelor motivate și nemotivate, studenții sunt responsabili de însușirea conținutului, de realizarea sarcinilor și a lucrărilor de laborator.

Studentul este admis la evaluarea finală în cazul în care a realizat prevederile curriculare. *Evaluarea finală* se efectuează prin examen (oral, scris, combinat). Forma de examinare este negociată cu fiecare grupă academică și aprobată de Catedra de Științe ale Educației. Nota finală la disciplină însumează rezultatul evaluării curente (activitatea în cadrul cursului și al seminarelor, rezultatul lucrului individual) și nota obținută la examen.

Rezultatul evaluării curente, în cadrul studiilor de masterat, constituie 50% din nota finală, nota de la examen – 50%. Nu este admis la evaluarea finală studentul care:

- nu a realizat finalitățile curriculare;
- nu a obținut o notă medie de promovare în cadrul evaluării curente (curs, seminar, lucru individual);
- a absentat nemotivat la mai mult de 30% din activitățile auditoriale;
- nu a realizat sarcinile axate pe învățarea individuală (pentru studenții care au absentat motivat).

Chestionar pentru evaluarea finală la unitatea de curs *Educație interculturală*

Titulari de curs: dr., conf. univ. Tatiana Șova și asist. univ. Veronica Rusov

1. Reprezentați grafic și argumentați relația dintre fenomenele *cultură, identitate culturală, educație interculturală, competență interculturală, diversitate, comunicare interculturală*.
2. Argumentați importanța cadrului normativ internațional și național în promovarea educației interculturale.
3. Caracterizați principiile, dimensiunile și valorile educației interculturale.
4. Comparați modelele europene și naționale de educație interculturală.
5. Deduceți noile provocări în educația interculturală.
6. Argumentați importanța cunoașterii elementelor culturii naționale.

7. Prezența caracteristicilor specifice ale comunităților etnice din Republica Moldova: zona de nord – ucraineni, ruși, romi, evrei, polonezi; zona de sud-est – găgăuzi, bulgari; zona de est – ruși, ucraineni.
8. Definiți competența interculturală.
9. Ilustrați structura competenței interculturale.
10. Descrieți etapele de formare a competenței interculturale.
11. Conturați profilul personalității interculturale.
12. Prezența activităților de bază în proiectarea activităților de educație interculturală.
13. Identificați strategiile didactice specifice educației interculturale.
14. Specificați instrumentele de evaluare a competenței interculturale.
15. Specificați instrumentele de autoevaluare a competenței interculturale.
16. Identificați modalitățile de integrare a educației interculturale în școală.
17. Caracterizați elementele culturii școlii interculturale.
18. Elaborați o listă de sugestii de dezvoltare a climatului școlar intercultural.
19. Enumerați blocajele comunicării eficiente între purtătorii diferitelor culturi.
20. Elaborați o listă de recomandări de prevenire și de soluționare a conflictelor interculturale.
21. Stabiliți rolurile partenerilor în promovarea educației interculturale la nivel de instituție de învățământ.

BIBLIOGRAFIE

1. Antonescu L. Polis și Paideia: șapte studii despre educație, cultură și politici educative. Iași: Polirom, 2005. 192 p.
2. Arhip A. Noile educații. Chișinău: FEP „Tipografia centrală”, 1996.
3. Bezede R. et. al. Competența interculturală: instrumente de evaluare. Ghid metodologic pentru cadre didactice preuniversitare. Chișinău: C.E. PRO DIDACTICA, 2016. 52 p.
4. Bontaș I. Tratat de pedagogie. Ediția a VI-a. București: BIC ALL, 2007.
5. Burdujan R. Competența interculturală ca finalitate a educației interculturale. În: *Univers Pedagogic*, nr. 3, 2007. Chișinău: IȘE, 2007. pp. 7-11.
6. Căce C., Stăiculescu C. Educația interculturală – dimensiune a educației contemporane. În: *Studia Universitas*, nr. 9, 2007. Chișinău: USM, 2007. pp. 122-129.
7. Cerghit I. Didactica. București: Ed. Didactică și Pedagogică, 1993.
8. Cozma T. O nouă provocare pentru educație: interculturalitatea. Iași: Polirom, 2001. 216 p.
9. Cristea S. Educația interculturală. În: *Didactica Pro...* Revistă de teorie și practică educațională, nr. 4-5 (20-21), 2003. Chișinău, pp. 98-99.
10. Cucoș C. Educația. Dimensiuni culturale și interculturale. Iași: Polirom, 2000. 288 p.
11. Cucoș C. Istoria pedagogiei. Iași: Polirom, 2001.

12. Cucoș C. Pedagogie. Ed. a II-a rev. și adăug. Iași: Polirom, 2006. 464 p.
13. Curriculum Național. Învățământ primar. Coordonat de MECC. Chișinău: Lyceum, 2018. 212 p.
14. Dasen P., Perregaux C., Rey M. Educația interculturală: experiențe, politici, strategii. Iași: Polirom, 1999. 208 p.
15. Educație interculturală în Republica Moldova. Chișinău: ARC, 2004. 220 p.
16. Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar. Chișinău, 2018. 272 p.
17. Joița E. Pedagogia. Știința integrativă a educației. Iași: Polirom, 1999.
18. Nedelcu A. Fundamentele educației interculturale. Diversitate, minorități, echitate. Iași: Polirom, 2008.
19. Plenghei A. Educația pentru toți. În: *Didactica Pro...* Revistă de teorie și practică educațională, nr. 4-5 (62-63), 2010. Chișinău, pp. 91-82.
20. Pogolșa L. et. al. Educație interculturală. Curriculum școlar, clasele I-IX. Chișinău, 2012. Pe: https://mecc.gov.md/sites/default/files/educatia_interculturala_clasele_i-ix.pdf
21. Redu M. Educația interculturală în noul context european. În: *Revista de pedagogie*, nr. LIX (1), 2011. Chișinău: IȘE, pp. 25-32.

Resurse Internet

22. State D. et. al., Goraș-Postică V. (coord.) Cultura bunei vecinătăți: Baștina mea. Caiet de educație interculturală pentru elevii clasei a II-a. Ediția a II-a. Chișinău: C.E. PRO DIDACTICA, 2018. 88 p.
23. State D. et. al., Goraș-Postică V. (coord.) Cultura bunei vecinătăți: Muncim, învățăm și ne odihnim împreună. Caiet de educație interculturală pentru elevii clasei a III-a. Ediția a II-a. Chișinău: C.E. PRO DIDACTICA, 2018. 88 p.
24. State D. et. al., Goraș-Postică V. (coord.) Cultura bunei vecinătăți: Țara mea – mândria mea! Caiet de educație interculturală pentru elevii clasei a IV-a. Ediția a II-a. Chișinău: C.E. PRO DIDACTICA, 2018. 96 p.
25. State D. et. al., Goraș-Postică V. (coord.) Cultura bunei vecinătăți: Eu, familia mea și vecinii. Caiet de educație interculturală pentru elevii clasei I. Ediția a II-a. Chișinău: C.E. PRO DIDACTICA, 2018. 80 p.
26. Suff E. et. al., Goraș-Postică V. (coord.) Cultura bunei vecinătăți. Curriculum la disciplina opțională pentru clasa I. Chișinău: C.E. PRO DIDACTICA, 2014. 36 p.
27. Șova T. Pedagogie. Suport de curs. Bălți: Tipografia din Bălți, 2016. 180 p.
28. Țaulean M. Atitudini interculturale ale elevilor claselor primare: studiu monografic. Chișinău: Tipografia Centrală, 2012. 184 p.
29. <http://prodidactica.md/materials.php3>
30. http://www.prodidactica.md/e_resources.php3

TEME DE CERCETARE

1. Modalități de diminuare a rezistenței la educație a copiilor de etnie romă
2. Parteneriatul școală-familie-comunitate în dezvoltarea toleranței elevilor față de diversitatea culturală
3. Strategii de soluționare a conflictelor etnice în clasele primare
4. Integrarea socioprofesională a cadrelor didactice debutante în școala interculturală
5. Proiectarea și realizarea orelor de educație interculturală în școala primară
6. Dezvoltarea conduitelor interculturale prin joc/metode artpedagogice/activități teatrale etc.
7. Drepturile culturale ale minorităților etnice din Republica Moldova
8. Dezvoltarea climatului multiethnic din școală/din clasă
9. Contextul social al apariției educației interculturale
10. Învățarea convențiilor culturale în clasele primare
11. Formarea competențelor interculturale la copiii de vârstă timpurie
12. Formarea competenței interculturale la orele de limbă străină (matematică, limbă și literatură română)
13. Istoricul educației interculturale în Republica Moldova
14. Concepția UNESCO și a Consiliului Europei privind educația pentru diversitate culturală
15. Educația pentru diversitate culturală și respectarea drepturilor omului
16. Gestionarea șocului cultural în dezamorsarea conflictelor generate de diferențe culturale
17. Metode și instrumente de integrare a educației pentru diversitate culturală în managementul instituțiilor de educație
18. Parteneriatul cu comunitatea locală din perspectiva educației pentru diversitate culturală
19. Parteneriatele internaționale – instrument de educație pentru diversitate
20. Multilingvismul și deschiderea spre alte culturi

Curriculum la unitatea de curs *Comunicare interculturală*

Codul și denumirea domeniului general de studii: 011 *Științe ale Educației și 022 Filologie*

Codul și denumirea specialității:

0114.8 *Limba și literatura română;*

0114.9 *Limbi și literaturi;*

0114.10 *Limbi străine;* 0231.2 *Limbi străine;*

0231.3 *Traducere și interpretare*

Ciclul I, studii superioare de licență

Forma de învățământ: cu frecvență

Autori: Lilia TRINCA, dr., conf. univ.

Oxana CHIRA, dr., lect. univ.

Discutat și aprobat în ședința Catedrei de Limba Română și Filologie Romanică

Proces-verbal nr. 10 din 20.06.2019

Șef catedră dr., conf. univ. Viorica POPA

Discutat și aprobat în ședința Catedrei de Filologie Engleză și Germană

Proces-verbal nr. 11 din 17.06.2019

Șef catedră dr., conf. univ. Viorica CEBOTAROȘ

Discutat și aprobat în ședința Consiliului Facultății de Litere

Proces-verbal nr. 9 din 26.06.2019

Decan dr., conf. univ. Lilia TRINCA

INFORMAȚII DE IDENTIFICARE A CURSULUI

Facultatea de Litere

Catedra de Limba Română și Filologie Romanică, Catedra de Filologie Engleză și Germană

Codul și denumirea domeniului general de studii: 011 *Științe ale Educației și 022 Filologie*

Codul și denumirea specialității: 0114.8 *Limba și literatura română;* 0114.9 *Limbi și literaturi;* 0114.10 *Limbi străine;* 0231.2 *Limbi străine;* 0231.3 *Traducere și interpretare*

ADMINISTRAREA UNITĂȚII DE CURS COMUNICARE INTERCULTURALĂ

Codul unității de curs/modulului	Credite ECTS	Total ore	Repartizarea orelor				Forma de evaluare	Limba de predare
			Curs	Seminare	Laborator	Studiu individual		
U.05.A.034	4	120	30	30		60	Ex.	Română Germană Engleză Franceză

Anul de studii și semestrul în care se studiază: anul III, semestrul V

Statutul: disciplină obligatorie

INFORMAȚII REFERITOARE LA CADRELE DIDACTICE

Numele, prenumele: Lilia Trinca

Titlul și gradul științific: conferențiar universitar, doctor în filologie

Studii:

- 2001-2004, Universitatea de Stat *Alecă Russo* din Bălți, studii de doctorat, specialitatea 10.02.01 *Limba română*;
- 1999-2000, Universitatea de Stat *Alecă Russo* din Bălți, Filologie, ciclul II, masterat, specializarea *Filologie*;
- 1992-1995, Universitatea de Stat *Alecă Russo* din Bălți, Facultatea de Filologie, specializarea *Limba și literatura română*, calificarea *Profesor de limba și literatura română*.

Competențe: Competențele manageriale și cele de specialitate necesare pentru predarea acestui curs au fost formate în timpul activității în calitate de profesor de limba română în grupele alolingve (din 1996), titular al unității de curs *Comunicare interculturală* (2016-2019), expert național al Asociației Naționale a Trainerilor Europeni din Moldova (ANTEM), trainer local în cadrul proiectului *Instruirea lingvistică a minorităților naționale din Republica Moldova*, sprijinit de OSCE (2005-2014); tutore în cadrul proiectului *Integrarea tinerilor în societate prin instruire la distanță*, implementat cu suportul financiar al Ministerului Tineretului și Sportului din Republica Moldova (2012-2018); membru al echipei de implementare a proiectului *Sporirea rolului educației în vederea consolidării încrederii și a coeziunii sociale în societățile multiculturale*, sprijinit financiar de Fundația Soros-Moldova (2012); cercetător științific în cadrul proiectului instituțional *Perspective și abordări ale comunicării interculturale în Republica Moldova în procesul integrării europene* (2009-2010) ș.a.

Competențele investigaționale au fost dezvoltate în cadrul cercetării științifice doctorale la specialitatea 10.02.01 *Limba română*; în timpul activității în calitate de cercetător stagiar în cadrul mai multor proiecte instituționale. Deținătoare a titlului de formator expert național al Asociației Naționale a Trainerilor Europeni din Moldova (ANTEM), membru al Seminarului Științific de profil de la Institutul de Filologie, Academia de Științe a Moldovei (din 2016) și al Seminarului Științific de profil de la USARB (din 2011).

Informație de contact: Blocul nr. 3, aula nr. 324, lilia_trinca@mail.ru

Orele de consultații: Marți, 14.10-17.00

Numele, prenumele: Oxana Chira

Titlul și gradul științific: Lector universitar, doctor în științe filologice

Studii:

- 2018-2019 – Universitatea din Wuppertal, Germania, Departamentul School of Education. Bursă de cercetare DAAD, studii postdoctorale;
- 2009-2013 – Universitatea de Stat Alecu Russo din Bălți, studii de doctorat, specialitatea 10.02.01 *Limba română*;
- 1999-2000 – Universitatea de Stat Alecu Russo din Bălți, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine, ciclul II, masterat, specialitatea *Limbi străine*;
- 1994-1999 – Universitatea de Stat Alecu Russo din Bălți, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine, ciclul I, licență, specialitatea *Limba germană și limba franceză*.

Competențe: Competențele manageriale și cele de specialitate necesare pentru predarea acestui curs au fost formate în timpul activității în calitate de prodecan al Facultății de Litere, de lector universitar la Catedra de Filologie Engleză și Germană. Competențele investigaționale au fost dezvoltate în cadrul cercetării științifice doctorale la specialitatea 10.02.01 *Limba română*; în timpul activității în calitate de cercetător stagiar în cadrul unor proiecte instituționale și internaționale. În cadrul studiilor postdoctorale la Universitatea din Wuppertal (Germania) am organizat și moderat conferințe în proiectul *Multilingvism, oportunități și provocări pentru școală și societate* (2018-2019). Participările la conferințele internaționale *Germana în Europa Centrală, de Est și de Sud-Est* (Regensburg 2018), *Dincolo de naționalitate? Perspective educaționale* (BUW, Wuppertal 2019), *Educație comparată interculturală și internațională* (BUW, Wuppertal 2019), multiplele publicații la tema de cercetare *Tabuurile sociale și comunicarea interculturală*, seminarele de formare continuă organizate de Goethe-Institut (Germania), Kultur und Sprache (Austria), Ministerul Educației (DACH-Länder: Elveția, Austria, Germania), DAAD (Germania) au contribuit la formarea profesională și personală în domeniul necesar cursului.

Informație de contact: Blocul nr. 3, aula nr. 331, roxanda_chira@yahoo.de

Orele de consultații: Miercuri, 14.10-16.00

INTEGRAREA UNITĂȚII DE CURS ÎN PROGRAMUL DE STUDII

Curriculumul universitar *Comunicare interculturală* reprezintă o ofertă de disciplină obligatorie din planul de învățământ la specialitățile domeniului general de studii: 0114 *Științe ale Educației* și 0231 *Filologie*.

Această unitate este proiectată pentru 30 de ore de curs și 30 de ore de laborator, pe durata unui semestru (semestrul V), și se raportează la Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele-cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți (2006/962/EC), care conturează un „profil de formare european”, orientat de cele 8 competențe-cheie: comunicare în limba maternă, comunicare în limbi străine, competențe sociale și civice, sensibilizare și exprimare culturală ș.a.

În cadrul cultural suntem motivați, în primul rând, prin limbă (S. Mehedinți). Iată de ce termenul de *competență interculturală*, inspirat din viziunea semiotică asupra culturii a lui Geertz și apărut la sfârșitul anilor '80, a constituit un obiectiv indispensabil pentru învățarea limbilor (proces în care s-a observat că importantă este nu numai stăpânirea regulilor de gramatică, a lexicului, dar și dobândirea unei competențe noi de gestionare cu ușurință a diferențelor culturale dintre medii). Or, a învăța o limbă înseamnă a lua act de cultura poporului care o vorbește. Dar orice cultură poate beneficia prin comparație cu alte culturi, ceea ce îi dezvăluie propriile idiosincrazii și particularități. Aceasta nu implică relativism cultural, or, „o cultură este mare nu numai prin ea însăși, prin propriile mecanisme autoreproductive și autocontemplative, ci prin metabolismul creșterii și transformării ei, prin felul în care permite deschideri spre reverberații din exterior” (C. Cucoș). Astfel, educația lingvistică și literară reprezintă unul dintre palierele disciplinare/curriculare pe care trebuie să se realizeze educația interculturală.

Acesta a fost raționamentul pentru a include unitatea de curs *Comunicare interculturală* în planurile de studii la toate specialitățile domeniului general de studii 0114 *Științe ale Educației* și 0231 *Filologie*.

Unitatea de curs *Comunicare interculturală* presupune un ansamblu de corelații funcționale între valori (fundamentale, sociale, psihosociale, individuale) și conținuturi educaționale, determinând orientările valorice (la nivel de profil de personalitate, competențe transversale etc.), pentru atingerea finalității de bază – formarea unui specialist capabil de a răspunde provocărilor personale și profesionale în plină eră a globalizării. Interculturalismul își găsește eficiența în identificarea punctului de echilibru benefic, egal depărtat de xenofobie și etnocentrism, și valorificarea lui ple-

nară, ca o experiență concretă a interconexiunilor zilnice. Curriculumul la *Comunicare interculturală* valorizează toate grupurile culturale care compun societatea noastră: toți studenții se regăsesc în acesta, astfel încât fiecare să își dezvolte cunoștințele, capacitățile, atitudinile și comportamentele necesare pentru a trăi într-o lume complexă și diversă. Documentul relevă nevoia înțelegerii altor culturi, dezvoltarea capacităților care să permită acceptarea firească a alterității, respectarea drepturilor omului și construirea de relații sociale sănătoase.

În ciuda bogatului său mozaic cultural, în Republica Moldova mai persistă o îndelungată tradiție a fricii de interculturalitate. Or, învățământul nu are o politică structurată privind interculturalitatea, doar măsuri complementare de suprafață, de aceea acest lucru rămâne un punct vulnerabil în dezvoltarea tuturor elementelor din sistemul nostru social. Adesea, interculturalitatea este redusă nefericit la minorități, relevându-se suportul instituțional creat de unități și secții cu predare în limba acestora, în perimetrul unui cadru legal generos elaborat și aprobat, care fundamentează dreptul lor de a învăța în limba maternă, ceea ce asigură prezervarea propriului specific cultural. Dacă în primă instanță studenții au șanse importante să își păstreze identitatea etnică, într-o a doua instanță acest fapt implică situația când grupurile etnice nu se cunosc, se ignoră reciproc și nu comunică. Acesta este raționamentul care a determinat ca la Facultatea de Litere a USARB să se opteze pentru grupe de studenți mixte, constituite din reprezentanți de diferite etnii, iar principiile și criteriile puse la baza curriculumului la unitatea de curs *Comunicare interculturală* să pledeze pentru o învățare care să reflecte dinamica valorilor socioculturale specifice unei societăți deschise și democratice, evitând formula etnocentristă, fără o conformare la modelul mental al majorității.

COMPETENȚE PREALABILE

Studenții trebuie să posede cunoștințe din *Elemente de cultură românească/germană, Construcție europeană/Istoria Europei, Etica și cultura profesională* etc.; să dețină competențe/capacități privind studierea surselor bibliografice, organizarea informației în comunicări, precum și de analiză, de comparare, de generalizare a informației; să manifeste atitudine pozitivă față de profesia aleasă.

COMPETENȚE DEZVOLTATE ÎN CADRUL CURSULUI

Competențe profesionale (CP) și competențe transversale (CT)

CP 1.2. Utilizarea și explicarea conceptelor de *competență interculturală, gender, context, certitudine, distanța față de putere în comunicarea interculturală*

CP 1.3. Aplicarea cunoștințelor în vederea negocierii identității culturale românești

- CP 2.5.** Proiectarea și realizarea diferitelor activități de cercetare în domeniul comunicării interculturale (rolul femeii în diverse culturi, tabuurile în diverse culturi, exprimarea politetii în diferite culturi, vestimentația în diverse culturi etc.)
- CP 6.1.** Valorificarea informațiilor acumulate în vederea comunicării eficiente cu exponenți ai diferitelor culturi
- CT 1.** Aplicarea principiului etic și de cooperare în procesul comunicării interculturale
- CT 2.** Relaționarea eficientă cu exponenții altor culturi în procesul negocierii imaginii culturale
- CT 3.** Valorificarea tehnicilor de autoperfecționare în ceea ce privește colaborarea eficientă cu exponenții altor culturi

Competențe specifice unității de curs

- Analiza teoriilor, principiilor, strategiilor specifice comunicării interculturale
- Descrierea variabilelor și a diferențelor culturale
- Argumentarea importanței plurilingvismului în societatea contemporană în contextul globalizării
- Aplicarea strategiilor de comunicare interculturală
- Justificarea propriei identități culturale în raport cu alte culturi
- Promovarea valorilor culturale în societate

FINALITĂȚILE CURSULUI

La finele studierii cursului, studentul va fi capabil:

- să definească conceptele fundamentale ale comunicării interculturale;
- să compare culturile popoarelor în funcție de variabilele și diferențele culturale;
- să argumenteze rolul diverselor medii culturale în dezvoltarea personală și în îmbogățirea orizontului cultural;
- să identifice remedii de diminuare a stereotipurilor și a prejudecăților, de soluționare a conflictelor interculturale;
- să utilizeze curriculumul școlar și suportul curricular în scopul proiectării și realizării activităților de dezvoltare a competenței de comunicare interculturală;
- să aprecieze aportul limbilor romanice și germanice la tezaurul lexical general;
- să experimenteze interacțiunile interculturale prin implicarea în relații, directe sau mediate, cu persoane care au apartenențe culturale diferite.

I. Prelegeri: 30 ore

Conținuturi	Nr. de ore	Referințe bibliografice
I. Comunicare interculturală Delimitări conceptuale 1. Concepte fundamentale în oglindă: <i>cultură, comunicare</i>. Perspective și moduri de a defini 2. Metafore și noi hărți mentale 3. Cultura vs. comportamentul învățat 4. Harta universului cultural	4	1. CIASCAI, Liliana, MARCHIȘ, Iuliana. <i>Educația interculturală și multimedia</i>. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2008. 182 p. 2. GEORGIU, Grigore. <i>Comunicarea interculturală. Probleme, abordări, teorii</i>. București: Comunicare.ro, 2010, pp. 33-48. 3. OPREA, Ioan. <i>Comunicare culturală și comunicare lingvistică în spațiul european</i>. Iași: Institutul european, 2008, pp. 15-24. 4. ȘERBĂNESCU, Andra. <i>Cum gândesc și cum vorbesc ceilalți. Prin labirintul culturilor</i>. Iași: Polirom, 2007, p. 107.
II. Culturi în contact 1. Ciocnirea culturală 2. Șocul cultural 3. Competența de comunicare interculturală 4. Schimbările geopolitice vs. stimularea dialogului intercultural 5. Comunicarea – de la informație la ritual	2	1. GEORGIU, Grigore. <i>Comunicarea interculturală. Probleme, abordări, teorii</i>. București: Comunicare.ro, 2010, p. 89. ISBN 978-973-711-275-0. 2. RÎMBU, Nicolae. <i>Comunicarea interculturală</i>. Pe: https://ru.scribd.com/doc/33220230/Comunicare-interculturala (vizitat, 12.06.2019). 3. ȘERBĂNESCU, Andra. <i>Cum gândesc și cum vorbesc ceilalți. Prin labirintul culturilor</i>. Iași: Polirom, 2007, pp. 273-304.
III. Stereotipuri și prejudecăți în comunicarea interculturală 1. Stereotipul. Tipologie. Cauze și consecințe 2. Prejudecata 3. Discriminarea. Forme ale discriminării 4. Toleranța 5. Formarea stereotipurilor 6. Etnocentrismul	2	1. GEORGIU, Grigore. <i>Comunicarea interculturală. Probleme, abordări, teorii</i>. București: Comunicare.ro, 2010, pp. 145-148. ISBN: 978-973-711-275-0. 2. <i>Prevenirea stereotipurilor despre femei și bărbați la vârsta copilăriei</i>. Ghid. Pe: http://genderbudgets.ru/biblio/ghid-privind-prevenirea-stereotipurilor-de-gen-la-.pdf (vizitat, 10.06.2019). 3. TRINCA, Lilia. <i>Imaginea etnică a românului sau etnostereotipuri (în baza experimentului asociativ)</i>. În: <i>Creativitatea lingvală: de la semn la text, Colocviul Internațional „Filologia secolului al XXI-lea. Ediția a V-a”</i>, Bălți: PIM, 2014, pp. 255-269. ISBN: 978-606-13-2121.

IV. Identitatea culturală și interculturală 1. Identitatea culturală 2. Identitatea personală 3. Identitatea socială 4. Identitatea interculturală 5. Adaptarea în altă societate 6. Limbă vs. identitate lingvistică	4	1. RUSU, Mina-Maria. <i>Despre identitate lingvistică vs identitate culturală</i> . În: Revista Limba Română, nr. 4, anul XXIV, 2014. Pe: http://limbaromana.md/index.php?go=articole&n=2453 (vizitat, 10.06.2019) 2. ȘERBĂNESCU, Andra. <i>Cum gândesc și cum vorbesc ceilalți. Prin labirintul culturilor</i> . Iași: Polirom, 2007, pp.161-190. ISBN: 973-46-0890-4. 3. TODOROV, Tzvetan. <i>Omul deșrădăcinat</i> . Iași: Institutul European, 1999, pp. 202-203. ISBN: 973-611-024-9. 4. OPREA, Ioan. <i>Comunicare culturală și comunicare lingvistică în spațiul european</i> . Iași: Institutul european, 2008. pp. 80-89. ISBN: 978-973-611-560-8.
V. Variabile și diferențe culturale 1. Context înalt (High Context) și context jos (Low Context) 2. Individualism vs. colectivism 3. Distanța puterii (Power Distance) 4. Nesiguranța 5. Genul (Gender) 6. Conceptele de <i>realitate</i> și <i>intelență</i> 7. Habitudinile privitoare la hrană 8. Etnocentrism vs. alteritate	4	1. COMAN, Alina. <i>Stereotipuri de gen în discursul publicitar: o incursiune în patriarhatul media TIC</i> . București: Ed. Economică, 2005, 248 p. ISBN: 973-590-973-1. 2. HANDRABURA, Loretta. <i>Stereotipuri de gen în mass-media</i> . În: <i>Didactica Pro...</i> , Chișinău, nr. 2 (24), 2004, pp. 53-55 (I parte) și nr. 5-6 (27-28), 2004, pp. 114-126 (partea a II-a). 3. PASCU, Rodica. <i>Comunicarea intercul-turală</i> . Sibiu: Ed. Universității „Lucian Blaga”, 2007. 98 p. Pe: http://eraduo.ro/cursuri/stiintele-comunicarii/comuni-care-inter-culturala-377164 (vizitat, 10.06.2019).
VI. Plurilingvismul în societatea contemporană 1. Plurilingvismul – precizări conceptuale 2. Comunicarea interromanică 3. Comunicarea intergermanică 4. Aportul limbilor romanice la tezaurul lexical general european	4	1. BĂTRÂN Mariana. <i>Globalizarea lingvistică</i> . În: Revista de Administrație Publică și Politici Sociale, Arad, anul I, nr. 3, iunie 2010. Pe: http://revad.uvvg.ro/files/nr3/ARTICOLUL%207.pdf (vizitat, 10.06.2019). 2. OPREA, Ioan. <i>Comunicare culturală și comunicare lingvistică în spațiul european</i> , Iași: Institutul european, 2008, pp. 223-257. ISBN: 978-973-611-560-8.

5. Utilizarea anglicismelor 6. Mondializare, globalizare, regionalizare 7. Globalizarea lingvistică	4	3. RIEHL, Claudia Maria. <i>Aspekte von Mehrsprachigkeit: Formen, Vorteile, Bedeutung</i> . În: Becker-Mrotzek, Michael; Bredel, Ursula; Gunther, Hartmut (Hrsg.): Kolner Beitrage zur Sprachdidaktik. Reihe A. Mehrsprachigkeit macht Schule. Duisburg: Gilles & Francke Verlag, 2006, S. 15-23. ISBN: 3-925348-68-9.
VII. Toleranță și aplicarea interculturalismului în școală 1. Toleranță, identitate și globalizare 2. Toleranța interpersonală și interetnică în comunitate 3. Toleranța profesor-elev. Formarea atitudinii tolerante și a comportamentului tolerant	4	1. KELLY, Mae Rita. <i>Gen, globalizare și democratizare</i> . Iași: Polirom, 2002. 201 p. ISBN 9736814882. 2. REARDON, Betty A. <i>Toleranța – calea spre pace</i> . Chișinău: Arc, 2004. 338 p. ISBN: 9975-61-355-1.
VIII. Spațiul și timpul în comunicarea interculturală 1. Proxemica 2. Percepția și utilizarea spațiului 3. Comportamentul proxemic și cultura 4. Cronemica. Timpul ca element cultural 5. Variabile culturale ale timpului: monocrome și policrome	2	1. GEORGIU, Grigore. <i>Comunicarea interculturală. Probleme, abordări, teorii</i> . București: Comunicare.ro, 2010, pp. 136-140. ISBN: 978-973-711-275-0. 2. TRINCA, Lilia. <i>Geografia mentală la români și ruși</i> . Pe: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/45061 (vizitat, 10.06.2019). 3. TRINCA, Lilia. Timpul etnic românesc (în baza experimentului asociativ). Pe: http://libriviv.usarb.md/xXx/reviste/arta/continut/arta23/Lilia_Trinca.pdf (vizitat, 18.09.2019). 4. PASCU, Rodica. <i>Comunicarea interculturală</i> . Sibiu: Ed. Universității „Lucian Blaga”, 2007. 98 p. Pe: http://sxaduo.ro/cursuri/stiintele_comunicarii/comunicare-interculturala-377164 (vizitat, 11.06.2019).
IX. Stiluri culturale de comunicare 1. Diferențe comunicative induse cultural 2. Corelații între variabilele culturale și stilurile comunicative 3. Rolul limbii în comunicare	2	1. ȘERBĂNESCU, Andra. <i>Cum gândesc și cum vorbesc ceilalți. Prin labirintul culturilor</i> . Iași: Polirom, 2007, pp. 199-264. ISBN: 973-46-0890-4. 2. <i>Cum să deslușim tainele comunicării interculturale</i> . Pe: http://seaopenresearch.eu/Journals/articles/MI_20_6.pdf . (vizitat, 10.06.2019).
X. Cultura română 1. Valorile culturii române 2. Stilul de a vorbi al românilor 3. Datini și obiceiuri 4. Turismul rural și urban	2	1. CIORAN, Emil. <i>Schimbarea la față a României</i> . București: Humanitas, 1990, 224 p. ISBN: 973-28-0404-1.

Link pentru lucrul individual: http://www.catchy.ro/ce-fel-de-popor-suntem-dupa-teoria-lui-geert-hofstede/29245		2. NOICA, Constantin. <i>Sentimentul românesc al ființei</i> . Iași: Humanitas, 1996. 192 p. ISBN: 973-28-0634-6. 3. RĂDULESCU-MOTRU, Constantin. <i>Etnicul românesc. Naționalismul</i> . București: Albatros, 1996. 214 p. ISBN 973-24-0389-6. 4. ȘERBĂNESCU, Andra. <i>Cum gândesc și cum vorbesc ceilalți. Prin labirintul culturilor</i> . Iași: Polirom, 2007, pp. 305-369.
Total	30	

II. Ore de seminare: 30

Conținuturi	Nr. de ore	Referințe bibliografice
I. Valorile vs. componente universale și identitare ale culturilor 1. Valori, credințe și comportamente. Fapte și valori 2. Valorile – un pivot al diferențelor culturale 3. Metamorfoze ale ideii de valoare în gândirea modernă 4. Cunoaștere, valori, interpretări 5. Raporturile de valori în diferite tipuri de societăți Exerciții. Aplicații Tehnica <i>Gândește - Discută în perechi - Prezintă</i> Link pentru vizionare individuală: https://vimeo.com/120635884	4	1. CIOBANU, Elena. <i>Cultura și valorile morale în procesul de globalizare</i> . Cluj-Napoca: Grinta, 2008, pp. 21-28. ISBN: 9789731261010 (360 p.) 973126101X. 2. GEORGIU, Grigore. <i>Comunicarea interculturală. Probleme, abordări, teorii</i> . București: Comunicare.ro, 2010, pp. 51-65. ISBN: 978-973-711-275-0. 3. SCHIEWE, Jürgen, LICZUK, Ryszard. (Hrsg.) <i>Kommunikation für Europa. Interkulturelle Kommunikation als Schlüsselqualifikation</i> . Frankfurt: Peter Lang GmbH, 2006. 226 S. ISBN-13: 978-3631550762.
II. Promovarea dialogului intercultural prin cultura și civilizația altor țări 1. Personalități notorii din cultura și civilizația altor popoare 2. Domenii de activitate 3. Personalități culturale din cultura națională Exerciții. Aplicații Prezentarea referatelor și evaluarea lor în grup	4	1. BEZEDE, Rima. <i>Promovarea dialogului intercultural prin edificarea culturii organizaționale</i> . În: Competența interculturală. Auxiliar didactic. Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2015. pp.21-27. ISBN: 978-9975-61-814-4. 2. HOPKINS, David, AINSLOW, Mel, WEST, Mel. <i>Perfecționarea școlii într-o eră a schimbării</i> . Chișinău: Prut Internațional, 1998. 256 p. ISBN: 9975-69-058-0.

Tehnica <i>Căutătorii de valori</i> Găsește o personalitate notorie care activează în domeniile culturii și artei naționale și scrie un referat. Link pentru vizionare individuală/lucru individual: http://www.europarl.europa.eu		3. NECULAU, Adrian, FERREOL Gilles. <i>Psihosociologia schimbării</i>. Iași: Polirom, 1998. 224 p. ISBN 973-683-111-6. 4. PĂNIȘOARĂ, Ion-Ovidiu. <i>Profesorul de succes. 59 principii de pedagogie practică</i>. Iași: Polirom, 2009. 248 p. ISBN: 9789734652778.
III. Reprezentări ale celuilalt: prejudecăți și stereotipuri 1. Etnocentrismul și sensurile sale 2. Relativismul vs. o nouă viziune asupra diversității culturale 3. Remanența și forța stereotipurilor naționale 4. Imaginile etnocentriste și funcția lor de legitimare 5. Cultura media – un suport pentru comunicarea interculturală Exerciții. Aplicații Tehnica <i>Bliț</i> Profesorul prezintă stereotipurile naționale și internaționale în imagini, studenții le numesc <i>bliț</i>. Sunt trecute în revistă variantele de răspuns și, în unele cazuri, se solicită explicații. Link pentru vizionare individuală: https://m.youtube.com/watch?v=eFflry4RMBQ (vizitat, 10.06.2019)	2	1. BEJAN, Petru. <i>Hermeneutica prejudecăților</i>. Iași: Editura fundației AXIS, 2004, pp. 108-137. ISBN: 973-7742-00-17. 2. BOCK, Gisela. <i>Femeia în istoria Europei. Din Evul Mediu până în zilele noastre</i>. Iași: Polirom, 2002, pp. 9-17. ISBN: 973-7742-00-1. 3. DRAGOMIR, Otilia, BRADEANU, ROVENTA-FRUMUSANI, Adina, SURUGIU, Daniela Romina. <i>Femei, cuvinte și imagini. Perspective feministe</i>. Iași: Polirom, 2002. 270 p. ISBN: 973-68-038-0. 4. HANDRABURA, Loretta. <i>Stereotipuri de gen în mass-media</i>. În: <i>Didactica Pro...</i>, Chișinău, nr. 2 (24), 2004, pp. 53-55 (I parte) și nr. 5-6 (27-28), 2004, pp. 114-126 (partea a II-a). 5. HANDRABURA, Loretta, GORAȘ-POSTICĂ, Viorica. <i>Educație pentru echitate de gen și șanse egale: Auxiliar didactic pentru profesori și elevi</i>. Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2016. 166 p. ISBN: 978-9975-3013-2-9.
IV. Competența interculturală la orele de limba străină și limba română 1. Evenimente politice majore din țara-țintă 2. Bucătăria și vestimentația tradițională și alte elemente etnografice ale culturii-țintă 3. Moldova și cultura moldovenească prezentă în limba-țintă	4	1. ANTONOV, Ala. (coord.) <i>Limbi străine II. Ghid de implementare a curriculumului modernizat pentru treapta liceală</i>. Chișinău: Cartier, 2010. 128 p. ISBN: 978-9975-79-672-9. 2. <i>Curriculum școlar pentru disciplina Limba străină. Clasele a V-a – a IX-a</i>. Chișinău, 2010. Pe: http://biblionline.md/uploads/acte_normative/Limba%20straina_Curriculum.pdf (vizitat, 10.06.2019).

Exerciții. Aplicații Tehnica 6 De ce? Se formulează o variantă a primului De ce? (De ce în Republica Moldova trebuie dezvoltat turismul?) Fiecare student răspunde individual, în scris. Un student formulează următoarea întrebare. Procedura se repetă până când sunt 6 întrebări și răspunsuri la ele. Textul primar este redactat în unul coerent. Tehnica Text publicitar Fiecare student scrie un text publicitar pentru promovarea unui suvenir sau loc turistic din Republica Moldova.	4	3. Curriculum pentru clasele X-XII, Limbi străine I. Chișinău: Știința, 2010. 52 p. ISBN: 978-9975-67-679-3. 4. PETCU, Tatiana, GATON Loreta. Limbi străine I. Ghid de implementare a curriculumului modernizat pentru treapta liceală. Chișinău: Cartier, 2010. 120 p. ISBN: 978-9975-79-653-8. 5. SUFF, Elena. Competența interculturală la orele de limbă străină. În: Competența interculturală. Auxiliar didactic. Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2015. pp.67-75. ISBN: 978-9975-61-814-4. 6. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/image_file/51_56_Competenta%20de%20comunicare%20in%20limbi%20straine.pdf (vizitat, 11.05.2019).
V. Variabile și diferențe culturale 1. Tabuuri și simboluri 2. Tabuuri interculturale 3. Percepția timpului și a spațiului 4. Gastronomia Exerciții. Aplicații Tehnica Consultații în grup Fiecare grup prezintă diferențele culturale, consultându-se cu alt grup. Link pentru vizionare individuală: https://www.ted.com/talks/paul_bloom_can_prejudice_ever_be_a_good_thing/transcript?embed=true&language=ro (vizitat, 14.06.2019).	2	1. EVSEEV, Ivan. Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale. Ediția a II-a, Timișoara: Amarcord, 1994. 230 p. ISBN: 9738208076. 2. FREUD, Sigmund. Totem și tabu. O interpretare psihoanalitică a vieții sociale a popoarelor primitive. Traducere de Gabriel Avram, Prahova: Editura ANTET, 2010. pp. 140-156. ISBN: 978-973-111-595-5. 3. HÄGI-MEAD, Sara, Umparken im Kopf – Konstruktive Überlegungen zu Tabus und heiklen Themen in Lehrwerken und Unterrichtsmaterialien. In: Haase, Peter/Höller, Michaela (Hrsg.): „Kulturelles Lernen im DaF/DaZ-Unterricht. Paradigmentwechsel in der Landeskunde“. Göttingen: Universitätsverlag, 2017, S. 209-235. eISSN: 2512-7071. 4. CHIRA, Oxana. Noile tabuuri ale societății occidentale și substituirea lor prin eufemisme. În: Materialele Conferinței științifice internaționale „Tradiție și inovație în cercetarea filologică”. Bălți: Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți, Vol. 2, 2016, pp. 31-35. ISBN: 978-9975-50-184-2.

		5. RÎMBU, Nicolae. <i>Comunicarea interculturală</i>. Pe: https://ru.scribd.com/doc/33220230/Comunicare-interculturala (vizitat, 12.06.2019). 6. ȘERBĂNESCU, Andra. <i>Cum gândesc și cum vorbesc ceilalți. Prin labirintul culturilor</i>. Iași: Polirom, 2007, pp. 273-303. ISBN: 973-46-0890-4.
VI. Discriminare pe criteriul limbii 1. Discriminarea lingvistică în țară 2. Discriminarea lingvistică în afara țării 3. Limbile dominante în lume Exerciții. Aplicații <i>Tehnica Piramida narațiunii</i> Profesorul explică modul de completare a fețelor piramidei. Fiecare student evidențiază 8 rânduri și scrie informația solicitată de sus în jos. Adăugați o limbă vorbită de Dvs. Formulați în limita de 3 cuvinte caracteristicile acestei limbi. Descrieți în 4 cuvinte semnificative problemele cu care se confruntă limba sau vorbitorii acestei limbi. <i>Tehnica Pânza discuției</i> Se aplică la subiecte contradictorii. Profesorul elaborează grila pentru <i>Pânza discuției</i>: E adevărat că, dacă o persoană vorbește cu accent, atunci e foarte probabil că gândește „cu accent”? Da (Argumente); Nu (Argumente) Link pentru vizionare individuală / lucrul individual: https://www.youtube.com/watch?v=Hs1BjJWfmJE (vizitat, 03.06.2019).	2	1. CHIRA, Oxana. <i>Zu welchem Tabu schweigen Sie gerade im mehrsprachigen Klassenzimmer?</i> In: V International Spring Symposium, Professional Development in Language Contexts: Perceptions and Practices March 15th -16th, Bălți, 2019, pp. 40-66. ISBN: 978-9975-3316-2-3. 2. DIRIM, Inci. <i>Wenn man mit Akzent spricht, denken die Leute, dass man auch mit Akzent denkt oder so. Zur Frage des (Neo-) Linguizismus in den Diskursen über Sprache(n) der Migrationsgesellschaft</i>. In: P. Mecheril, I. Dirim, M. Gomolla, S. Hornberg, S. Krassimir: <i>Spannungsverhältnisse. Assimilationsdiskurse und interkulturell-pädagogische Forschung</i>. Münster: Waxmann. 2010, S. 91-112. ISBN: 978-3-8309-3224-6. Pe: https://rm.coe.int/moldova-national-communication-strategy-ro/1680730298 (vizitat, 10.06.2019). 3. VARENNES, Fernand de. <i>Egalitate și non-discriminare: principii fundamentale ale drepturilor lingvistice minoritare</i>. Pe: https://www.academia.edu/12939521/Egalitate_și_non-discriminare_principii_fundamentale_ale_drepturilor_lingvistice_minoritare (vizitat, 10.06.2019). 4. THOMA, Nadja, KNAPPIK, Magdalena (Hg.). <i>Sprache und Bildung in Migrationsgesellschaften. Machtkritische Perspektiven auf ein prekariisiertes Verhältnis</i>. Bielefeld: transcript. 2015. 352 p. ISBN: 978-3-8376-2707-7.

VII. Metode de lucru în școala multiculturală 1. Limba de instrucție, educație și bilingvism 2. Educație interculturală în clase multiculturale 3. Aplicarea interculturalismului în școală Exerciții. Aplicații Tehnica <i>Pagina de jurnal</i> "Portretul-robot" al școlii interculturale O activitate în grup, o prezentare însoțită de grafice, argumente, text, puncte. Fiecare echipă își descrie viziunea privind școala interculturală sub forma unei pagini de jurnal.	2	1. CARP, Radu (coord.) <i>Multilingvism și dialog intercultural în Uniunea Europeană. O viziune românească</i>. București: Institutul European din România, 2007. p. 82. ISBN online: 978-973-7736-69-7. 2. CUMMINS, Jim. <i>Bilingvismul și însușirea unei a doua limbi</i>. Pe: http://altera.adatbank.transindex.ro/pdf/15/002.pdf (vizitat, 11.05.2019). 3. NEDELICU, Anca. <i>Fundamentele educației interculturale. Diversitate, minorități, echitate</i>. Iași: Polirom, 2008. 208 p. ISBN: 973-46-1173-7. 4. GALLI, Johannes. <i>Interkulturelle Kommunikation und Körpersprache</i>. Freiburg, 2000. 96 S. ISBN-13: 978-3934861312. 5. HERINGER, Hans. <i>Interkulturelle Kommunikation</i>. Tübingen: UTB Verlag, 2014. 240 S. ISBN-13: 978-3825225506.
VIII. Codul bunelor maniere 1. Spațiul personal în comunicarea interculturală 2. Variația intensității vocii 3. Strângerea de mână și alte aspecte interculturale 4. Salutul – un mod de comunicare important 5. Comunicarea telefonică – de la o cultură la alta Exerciții. Aplicații Tehnica <i>Asalt de idei</i> Situatie-problemă: Salutul în culturile europene. Imaginează-ți că ai obținut o bursă pentru o tabără de vară internațională. Fiecare participant trebuie să se salute ca în țara de origine. Se completează și se prezintă tabelul: Din ce țară vii? Ce mesaj transmite salutul în țara ta? Cum sună salutul verbal și cum arată cel nonverbal? Link pentru vizionare individuală/lucru individual: http://antena-satelor.ro/vrem-sa-stii/vss2/bune-maniere/22065-forme-de-salut-moduri-in-care-oamenii-se-saluta-reciproc-in-intreaga-lume.html	2	1. MARINESCU, Aurelia. <i>Codul bunelor maniere astăzi</i>. București: Humanitas, 1996. 376 p. ISBN 978-973-50-4980-5. 2. REIMAN, Tonya. <i>Limba trupului: cum să ai succes atât în planul personal, cât și în cel personal</i>. București: Curtea Veche Publishing, 2010, pp. 308-322. ISBN: 5948486009597. 3. https://editiadedimineata.ro/16-reguli-ale-bunelor-maniere-apreciate-in-intreaga-lume/ (vizitat, 14.05.2019). 4. GALLI, Johannes. <i>Interkulturelle Kommunikation und Körpersprache</i>. Freiburg, 2000. 96 S. ISBN-13: 978-3934861312.

IX. Limbajele comunicării interculturale 1. Limbajul verbal ca discurs cultural 2. Limbajul verbal și discriminarea 3. Limbajul nonverbal. Aspectele culturale ale limbajului trupului Exerciții. Aplicații <i>Tehnica Pantomima</i> Teatralizarea emoțiilor prin limbajul nonverbal <i>Tehnica Cubului</i> Describe un gest. Asociază-l cu altele. Compară cu altă cultură. Analizează gesturile în comunicare. Aplică gestul în discurs. Argumentează (pro, contra) de ce avem nevoie nemijlocit de acest gest. <i>Tehnica Schimbă perechea</i> Expunere în baza imaginilor ce reprezintă diferite culturi (monumente de artă, echipe naționale de fotbal, autori etc.) <i>Reflecție Pixuri în pahar</i> Profesorul dă citirii o afirmație: „Poți folosi orice limbaj dorești, niciodată nu poți spune altceva decât ceea ce ești.” (R. W. Emerson) Link-uri pentru vizionare individuală/lucrul individual: http://documents.tips/documents/comunicarea-non-verbala-kinezica.html#(vizitat, 01.06.2019). http://documents.tips/documents/comunicarea-nonverbala-diferente-culturale.html# (vizitat, 10.05.2019).	4	1. CHELCEA, Septimiu, IVAN Lore-dana, CHELCEA, Adina, Comunicarea nonverbală. <i>Gesturile și postura</i>. București: Comunicare.ro, 2005. http://documents.tips/documents/comunicarea-nonverbala-septimiu-chelceapdf.html#(vizitat, 10.06.2019). 2. PASCU, Rodica. <i>Comunicarea interculturală</i>. Sibiu: Editura Universității „Lucian Blaga”, 2007. Pe: http://gradu.ro/cursuri/stiintele-comunicarii/comunicare-interculturala-377164 (vizitat, 10.06.2019). 3. PEASE, Allan. <i>Limbajul trupului: cum pot fi citite gândurile altora din gesturile lor</i>. București: Editura Polimark, 1999. pp. 47-107. ISBN: 9739596967. 4. REIMAN, Tonya. <i>Limbajul trupului: cum să ai succes atât în planul personal, cât și în cel personal</i>. București: Curtea Veche Publishing, 2010. pp. 27-50. ISBN: 5948486009597. 5. BROSZINSKY-SCHWABE, Edith. <i>Interkulturelle Kommunikation Missverständnisse und Verständigung</i>, 2. Auflage, Springer Fachmedien Wiesbaden GmbH, 2017. 288 S. ISBN-13: 978-3658139827.
---	---	---

X. Familia în raport cu neamul și cultura țării 1. Limbile de comunicare în familie 2. Valorile culturale ale neamului 3. Familia ta în raport cu alte culturi 4. Religia în raport cu familia Exerciții. Aplicații Tehnica <i>Ipoteze</i> Ce s-ar întâmpla dacă familia ta ar fi vizitată de un oaspete din Germania, Franța, SUA? Scrierea eseului <i>O poveste a vieții</i> Tehnica <i>Mozaic</i> Profesorul pregătește un text, care poate fi împărțit în 5 fragmente. Se distribuie funcțiile în cadrul grupului, constituit dintr-un număr de membri egal cu numărul de părți în care a fost divizată materia de studiu. (<i>Formare de competențe prin strategii didactice interactive</i>, p. 174)	4	1. ATKINSON, Robert. <i>Povestea vieții. Interviu</i>. Iași: Polirom, 2006. 168 p. ISBN: 973-46-0437-6. 2. BOCOȘ, Mușata-Dacia. <i>Instruirea interactivă: repere axiologice și metodologice</i>. Iași: Polirom, 2013. 470 p. 3. CARTALEANU, Tatiana. <i>Harta culturală a satului meu. Proiect interdisciplinar. Competența interculturală. Auxiliar didactic</i>. Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2015, pp. 51-59. 4. FERREOL, Gilles, JACQUOIS, Guy (coordonatori). <i>Dicționarul alterității și al relațiilor interculturale</i>. Iași: Polirom, 2005. 688 p. ISBN: 973-681-844-6.
Total	30	

STRATEGII DIDACTICE

Realizarea finalităților se va efectua prin aplicarea strategiilor: *metoda învățării în grupuri mici (STAD – Student Team Achievement Divisions)*, *învățarea prin descoperire*, *brainstorming*, *simularea*, *învățarea problematizată*, *învățarea prin cooperare*, *studiul de caz*, *jocul de rol*, *analiza de text*, *portofoliul*, *conversația euristică*, *Phillips-66*, *sinectica*, *turul galeriei* etc.

ACTIVITĂȚI DE STUDIU INDIVIDUAL

Tipul activității	Ore
1. Prezentarea stereotipurilor naționale și europene (colaj de foto, secvențe video etc.)	6
2. Prezentarea unui referat în baza temei <i>Plurilingvism și antirasism</i> . Puncte de reper: ocupațiile naziste, suferințele evreilor și romilor, multilingvismul în societatea contemporană etc.	6

3. Formularea a 10 întrebări în baza metodei <i>Interogarea multiprocesuală</i> asupra <i>Multiculturalității și religiei</i> în baza romanului <i>Zuleiha deschide ochii</i> de Guzel Yakhina	6
4. Prezentarea unui PPT alcătuit în urma unui interviu cu un student/lector din afara țării la tema <i>Tradițiile și obiceiurile din Republica Moldova văzute cu ochi străini</i>	6
5. Comentarea afirmației „Omul s-a născut liber, dar este pretutindeni în lanțurile culturii” (Franz Boas), sub formă de eseu	6
6. Efectuarea unei lucrări de portofoliu la tema <i>Comunicarea verbală și nonverbală</i> în cultura națională și internațională (prezentarea textelor științifice consultate, comentând subiectul și comparându-l cu raportare la alte societăți)	6
7. Proiectarea unui interviu cu elevi și/sau părinți din familii de romi, ucraineni, ruși, turci etc.	6
8. Scrierea unui referat în baza textelor studiate: <i>Valori europene/Europäische Werte</i> ; <i>Ziua satului/Dorfjubiläum</i> ; <i>Un sat din lume/Dorf von Welt</i> de scriitorul austriac Martin Leidenfrost	6
9. Prezentarea grafică a arborelui genealogic (o familie de altă etnie), 3-5 sarcini de comunicare în baza arborelui elaborat, descrierea familiei	6
10. Interpretarea gesturilor în baza analizei unor discursuri politice publice și reliefarea lor într-o secvență video comentată de student	6
Total	60

EVALUARE

În procesul de evaluare se aplică *Regulamentul cu privire la evaluarea rezultatelor academice ale studenților în Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți*, aprobat prin Hotărârea Senatului, procesul-verbal nr. 9 din 16.03.2011.

În cadrul unității de curs sunt planificate și realizate activități de evaluare inițială, curentă și finală, ținând cont de necesitățile studenților și prin negocierea cu aceștia a formei, a metodelor și a instrumentelor de evaluare.

Evaluare inițială poate fi realizată prin discuție, chestionare, testare, probă de evaluare, interviu etc. Notele obținute la evaluarea inițială nu se înscriu în registrul grupei academice și nu influențează nota finală la unitatea de curs, ci servesc drept punct de reper în proiectarea și realizarea activităților instructiv-educative.

Evaluarea curentă se efectuează pe parcursul procesului educațional, în cadrul orelor de curs și al orelor de seminar, prin diverse modalități: testări, referate, realizarea sarcinilor de lucru individual, lucrări individuale (în cazul absențelor motivate), portofolii, studii de caz etc. Pot fi propuse probe scrise, orale și combinate. Formele concrete de evaluare sunt stabilite de Catedra de Științe ale Educației la începutul fiecărui an de studii.

Numărul notelor obținute la probele de control pe parcursul semestrului va fi egal cu numărul de credite prevăzute la unitatea de curs în planul de învățământ, dar

nu mai mic de 3 (trei). Una dintre note va fi rezultatul evaluării obligatorii în cadrul orelor de curs. Dacă studentul nu a obținut minimul stabilit din punctajul evaluărilor curente pentru activitățile din timpul semestrului, repetarea unității de curs și a tuturor activităților aferente este obligatorie. Evaluarea curentă reflectă rezultatele formării profesionale în timpul activităților auditoriale și cele ale lucrului individual.

Media curentă include notele cumulate în cadrul probelor de evaluare (curs, seminar) și notele pentru activitatea individuală.

Prezența la curs este obligatorie în proporție de minim 70% și ea condiționează prezentarea studentului la examen. Studenții sunt responsabili de studierea conținutului, de realizarea sarcinilor și a lucrărilor de laborator în cazul absențelor motivate și nemotivate.

Studentul este admis la evaluarea finală dacă a realizat prevederile curriculare.

Evaluarea finală se efectuează prin examen scris (test). Nota finală la disciplină însumează rezultatul evaluării curente (activitatea în cadrul cursului și al seminarelor, rezultatul lucrului individual) și nota obținută la examen.

În cadrul studiilor de licență, rezultatul evaluării curente constituie 60% din nota finală, nota de la examen – 40%. Nu este admis la evaluarea finală studentul care:

- nu a realizat finalitățile curriculare;
- nu a obținut o notă medie de promovare în cadrul evaluării curente (curs, seminar, lucru individual);
- a absentat nemotivat la mai mult de 30% din activitățile auditoriale;
- nu a realizat sarcinile ce presupun demersuri de învățare individuală (pentru studenții care au absentat motivat).

Subiecte pentru evaluarea finală

1. Comunicare interculturală. Delimitări conceptuale
2. Culturi în contact
3. Cultura română
4. Stereotipuri și prejudecăți în comunicarea interculturală
5. Variabile și diferențe culturale
6. Identitatea interculturală
7. Identitatea culturală
8. Plurilingvismul în societatea contemporană
9. Toleranța și aplicarea interculturalismului în școală
10. Stiluri culturale de comunicare
11. Europa, un laborator al comunicării interculturale
12. Ironia și umorul din perspectivă interculturală
13. Familia în raport cu neamul său și cultura țării
14. Competența interculturală la orele de limba străină și limba română

TEME DE CERCETARE

1. Conținuturile la disciplina *Limba română* vs. dezvoltarea abordărilor interculturale
2. Comunicarea: dimensiuni ale educației interculturale
3. Rolul stereotipurilor culturale la ora de limba străină
4. Adaptarea anglicismelor în limba germană/română contemporană
5. Dezvoltarea abilităților comunicative în baza jocurilor la orele de limbi străine/limba română
6. Tendințe în evoluția tabuului intercultural în Republica Moldova și Germania
7. Aspectele culturale în traducerea umorului
8. Aspectele culturale în traducerea ironiei
9. Cuvântul *neam* în limba română: semantică, frazeologie, paremiologie
10. Problema multilingvismului în Republica Moldova: abordare teoretico-didactică

Abordarea modulară

Modulele elaborate sunt autonome, cu o anumită structură și condiții de funcționare, poziționate în cadrul unităților de curs:

- *Pedagogie*
- *Norme și valori civice în societatea democratică*
- *Cultura comunicării*
- *Filozofie. Probleme filozofice ale domeniului*
- *Dirigenție*
- *Educație incluzivă*
- *Etică și cultură profesională*

Unitățile de curs sunt planificate pentru domeniul general de studii 011 Științe ale Educației, specialitățile¹:

- 0112.1 Pedagogie preșcolară
- 0113.1 Pedagogie în învățământul primar
- 0114.1 Matematică
- 0114.2 Informatică
- 0114.3 Fizică
- 0114.5 Chimie
- 0114.6 Biologie
- 0114.7 Geografie
- 0114.8 Limba și literatura română
- 0114.9 Limbi și literaturi
- 0114.10 Limbi străine
- 0114.11 Istorie
- 0114.12 Muzică
- 0114.15 Educație civică
- 0114.17 Educație tehnologică

Modulele includ seturi de cunoștințe, situații didactice, activități și mijloace de învățământ specifice pregătirii profesionale, menite să faciliteze formarea competențelor în domeniul educației interculturale. Acestea accentuează flexibilitatea conținuturilor în funcție de cerințele sociale, dar și de interesele și capacitățile studenților. Modulele furnizează experiențe de învățare (teoretice și practice), care, în final, le oferă studenților posibilitatea să efectueze activități specifice pedagogiei diversității.

¹ https://mecc.gov.md/sites/default/files/nomenclatorul_nr_482_din_28.06.2017.pdf

Modulul *Educație interculturală* la unitatea de curs *Pedagogie*

INFORMAȚII DE IDENTIFICARE

A CURSULUI

Facultatea de Științe ale Educației,

Psihologie și Arte

Catedra de Științe ale Educației

Unitatea de curs: *Pedagogie*

Anul de studii și semestrul în care se studiază:

anul I, semestrul I

Statutul: disciplină obligatorie

Numărul de credite: 5 ECTS

Numărul de ore la modul: seminar – 4 ore,
laborator – 2 ore, studiu individual – 6 ore

Autor: Tatiana ȘOVA, dr., conf. univ.

INTEGRAREA MODULUI ÎN UNITATEA DE CURS

Modulul *Educație interculturală*, ca parte componentă a unității de curs *Pedagogie*, familiarizează viitoarele cadre didactice cu principiile și valorile educației interculturale și argumentează relevanța educației interculturale pentru dezvoltarea personală și profesională.

COMPETENȚE DEZVOLTATE ÎN CADRUL MODULULUI

CP 1.2. Explicarea și interpretarea conceptelor, a categoriilor, teoriilor, modelelor și principiilor de bază ale procesului educațional

FINALITĂȚILE MODULULUI

La finele studierii modulului, studentul va fi capabil:

- să argumenteze necesitatea respectării principiilor și valorilor educației interculturale;
- să elucideze principalele componente și trăsături specifice habitatului diverselor etnii.

CONȚINUTURI

Conținuturi	Seminar	Laborator
I. Educație interculturală		
1. Deschiderea față de diversitate și arta conviețuirii	2	2
2. Principii și valori ale educației interculturale		
3. Relevanța educației interculturale pentru dezvoltarea personală și profesională		
Total	2 ore	2 ore

STRATEGII DIDACTICE

Realizarea finalităților se va efectua prin aplicarea strategiilor: *dezbatere, lectură împotriva, diagrama Venn, graficul T, tehnica celor 5 De ce?, conferință de presă, interviu în trei trepte, judecări în triadă, SINELG, agendă cu notițe paralele.*

ACTIVITĂȚI DE STUDIU INDIVIDUAL

Tipul activității	Ore
Prezentarea patrimoniului cultural național și european (excursie virtuală, colaj de foto, poster, secvențe video etc.)	2
Elaborarea eseului în baza excursiei tematice <i>Habitatul</i> . Puncte de reper: ocupațiile tradiționale, edificii, alimentația tradițională, vestimentația, familia, obiceiuri și tradiții	2
Elaborarea pliantului motivațional <i>Spune „Nu!” discriminării etnice</i> . Puncte de reper: comportamente de neacceptare a discriminării, valorile general-umane, dialogul dintre culturi	2
Total	6

EVALUARE

Evaluarea va ține cont de necesitățile și potențialul de învățare al studenților. Vor fi negociate forma, metodele și instrumentele de evaluare. Criteriile de evaluare a produselor activității vor fi elaborate cu implicarea studenților și vor corespunde normelor docimologice.

BIBLIOGRAFIE

1. Antonesei L. Paideia. Fundamente culturale ale educației. Iași: Polirom, 1996. 124 p.
2. Cozma T. (coord.) O nouă provocare pentru educație: interculturalitatea. Iași: Polirom, 2001. 216 p.
3. Cristea S. Educația interculturală. În: *Didactica Pro...*, 2003, nr. 4-5 (20-21), pp. 100-102.
4. Cucoș C. Educația. Dimensiuni culturale și interculturale. Iași: Polirom, 2000. 288 p.
5. Dasen P., Perregaux Ch., Rey M. Educația interculturală. Experiențe. Politici. Strategii. Iași: Polirom, 1999. 208 p.
6. Nedelcu A. Fundamentele educației interculturale. Diversitate, minorități, echitate. Iași: Polirom, 2008. ISBN: 9789734611737.

Modulul *Societate interculturală* la unitatea de curs *Norme și valori civice în societatea democratică*

INFORMAȚII DE IDENTIFICARE A CURSULUI

Facultatea de Drept și Științe Sociale
Catedra de Științe Socioumane
și Asistență Socială

Unitatea de curs: *Norme și valori civice în societatea democratică*

Anul de studii și semestrul în care se studiază: anul I, semestrul 1

Statutul: disciplină obligatorie

Numărul de credite: 4 ECTS

Numărul de ore la modul: curs – 4 ore, seminar – 12 ore, studiu individual – 16 ore

Autor: Olga JACOTA-DRAGAN, asist. univ.

INTEGRAREA MODULULUI ÎN UNITATEA DE CURS

Modulul *Societatea interculturală* din unitatea de curs *Norme și valori civice în societatea democratică* are ca scop tratarea interdisciplinară (educația civică, istoria, dreptul, științe politice și ale educației) a elementelor de bază ale culturii naționale, ale dialogului intercultural.

Studentii vor face cunoștință cu noțiuni, metode și tehnici de prevenire a conflictelor culturale, precum și a metodelor alternative de soluționare a conflictelor. Scopul modului este de a forma deprinderi de toleranță, empatie, conviețuire și relaționare adecvată cu persoane din diferite culturi.

COMPETENȚE DEZVOLTATE ÎN CADRUL MODULULUI

- CP 1.** Operarea cu fundamentele științifice ale istoriei, educației civice și științelor educației și utilizarea acestor noțiuni în comunicarea profesională
- CP 3.** Identificarea, analiza, aprecierea critică a relațiilor de cauzalitate și interdependență dintre diferite evenimente, procese, fenomene naționale și universale
- CT 2.** Familiarizarea cu rolurile și activitățile specifice muncii în echipă și distribuirea de sarcini pentru nivelurile subordonate
- CT 3.** Conștientizarea nevoii de formare continuă; utilizarea eficientă a resurselor și tehnicilor de învățare, pentru dezvoltarea personală și profesională

FINALITĂȚILE MODULULUI

La sfârșitul studierii modulului, studentul va fi capabil:

- să analizeze influența tradițiilor și obiceiurilor în conduita umană;
- să identifice și să caracterizeze valorile, principiile, normele codului bunelor maniere;
- să argumenteze importanța conștiinței colective în constituirea culturii;
- să analizeze legătura dintre interculturalitate și moștenirea culturală comună.

CONȚINUTURI

Conținuturi	Curs	Seminar
I. Tradițiile și obiceiurile în conduita umană 1. Esența și funcțiile tradițiilor în conduita umană 2. Locul și rolul obiceiului în conduita umană		2
II. Conduita umană în secolul XXI 1. Delimitări conceptuale ale politeții, bunei-cuviințe și etichetei 2. Codul bunelor maniere		2
III. Societatea interculturală 1. Trăsăturile caracteristice ale societății interculturale 2. Principii, valori și norme ale societății interculturale 3. Interculturalitatea în legislația internațională și națională 4. Globalizarea vs. societatea interculturală 5. Protecția și promovarea diversității culturale 6. Dialogul intercultural – element fundamental al conviețuirii sociale 7. Integrarea în societate prin interculturalitate	2	2
IV. Conflictele în societatea democratică 1. Delimitări conceptuale 2. Cauzele declanșării conflictelor în societatea democratică 3. Tipurile conflictelor 4. Conflictele culturale 5. Managementul conflictelor		2
V. Metode contemporane de soluționare pașnică a conflictelor 1. Profilactica conflictelor 2. Metode de soluționare a conflictelor 3. Factorii cu impact asupra soluționării conflictelor 4. Negocierea și medierea 5. Harta conceptuală a conflictului	2	2
VI. Democrație și interculturalitate 1. Democrația – delimitări conceptuale 2. Pluralism și democrație 3. „Drepturi culturale” și democrație		2
Total	4 ore	12 ore

STRATEGII DIDACTICE

Demersurile se vor axa pe utilizarea următoarelor strategii de predare-învățare: *prelegerea, explicația, dezbateră, problematizarea, studiul de caz, lucrul în echipă, metoda comentariului de text* etc.

Printre strategiile de evaluare, enumerăm: *teste de evaluare curentă și finală, prezentarea referatelor, a proiectelor de grup și individuale, elaborarea hărții conceptuale a conflictului cultural, soluționarea de spețe.*

ACTIVITĂȚI DE STUDIU INDIVIDUAL

Tipul activității			Ore
1. Identificarea și definirea noțiunilor-cheie			2
2. Analiza rolului tradițiilor și obiceiurilor în conduita umană, completând tabelul:			
Nr.	Tradiții	Obiceiuri	
1.			
3. Elaborarea unui proiect de grup privind influența tradițiilor în conduita umană în diferite comunități (la alegere: Africa, Asia, Europa, America)			
1. Identificarea și analiza conceptelor, completând tabelul:			2
	Delimitări conceptuale:		
1.	Politețe		
2.	Bună-cuviință		
3.	Etichetă		
2. Clasificarea bunelor maniere în funcție de:			
a) Etapa istorică			
b) Așezarea fizico-geografică			
c) Tradiții			
d) Stereotipuri/prejudecăți			
3. Identificarea și definirea noțiunilor-cheie. Identificarea și aplicarea codului bunelor maniere			
1. Identificarea și definirea noțiunilor-cheie			3
2. Elaborarea unui eseu la tema <i>Locul și rolul dialogului intercultural în conviețuirea omenirii în secolul XXI</i>			
3. Elaborarea unui studiu comparativ privind legislația internațională și națională în reglementarea protecției și promovării diversității culturale (la alegere: SUA, Federația Rusă, Germania, Marea Britanie, Franța, România, China, Japonia, Brazilia, India, Ucraina, Peru ș.a.)			
1. Studiu de caz: <i>Conduita umană într-un conflict etnic</i> ; identificarea și analiza principiilor și normelor încălcate			2
2. Înregistrarea unei secvențe video cu un conflict cultural (o secvență dintr-un film, desen animat)			

1. Elaborarea hărții conceptuale a unui conflict			4
2. Pregătirea pentru <i>brainstorming</i> privind eficiența medierii în procesul soluționării conflictelor			
3. Completarea următorului tabel:			
Nr.	Factorii cu impact asupra rezolvării conflictelor	Modul în care produc efect	
1.			
1. Identificarea și definirea noțiunilor-cheie			3
2. Completarea următorului tabel:			
	Asemănări	Deosebiri	
Pluralism			
Democrație			
3. Elaborarea unui proiect în propriile localități privind identificarea problemelor legate de asigurarea drepturilor culturale			
Total			16

EVALUARE

În procesul de evaluare se aplică *Regulamentul cu privire la evaluarea rezultatelor academice ale studenților în Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți*. Prezența la curs este obligatorie în proporție de minimum 70%. Nota finală la disciplină însumează rezultatul evaluării curente (activități în cadrul cursului, seminarelor, rezultatul lucrului individual) și nota obținută la examen. Rezultatul evaluării curente, în cadrul studiilor de licență, constituie 60% din nota finală, iar nota de la examen – 40%. Nu este admis la evaluarea finală studentul care: nu a realizat finalitățile curriculare; nu a obținut o notă medie de promovare în cadrul evaluării curente; a absentat nemotivat la mai mult de 30% din activitățile auditoriale; nu a realizat sarcinile individuale (pentru studenții care au absentat motivat).

BIBLIOGRAFIE

1. Albrecht K. Inteligența socială. București: Curtea Veche, 2007.
2. Asserate A-W. Bunele maniere: mic tratat de supraviețuire în societate. București: Nemira, 2007.
3. Cornelius S. Știința rezolvării conflictului. București: Știință și Tehnică, 1996.
4. Grant W. Rezolvarea conflictelor. București: Teora, 1997.
5. Marinescu A. Codul bunelor maniere astăzi. București: Humanitas, 2008.
6. Nedelcu A. Fundamentele educației interculturale. Diversitate, minorități, echitate. Iași: Polirom, 2008. ISBN: 9789734611737.
7. Valci G. Bunele maniere în Europa. București: Grupul Editorial Corint, 1999.
8. <http://www.cnfpa.ro/Files/Norme%20metodologie/CompetenteSC.pdf>

Modulul *Stiluri culturale de comunicare* la unitatea de curs *Cultura comunicării*

INFORMAȚII DE IDENTIFICARE A CURSULUI

Facultatea de Litere

Catedra de Limbă Română și Filologie
Romanică

Unitatea de curs: *Cultura comunicării*

Anul de studii și semestrul în care se studiază: anul I, semestrul II

Statutul: disciplină obligatorie

Numărul de credite: 2 ECTS

Numărul de ore la modul: laborator – 8 ore,
studiu individual – 16 ore

Autor: Lilia TRINCA, dr., conf. univ.

INTEGRAREA MODULULUI ÎN UNITATEA DE CURS

Modulul *Stiluri culturale de comunicare* din cadrul unității de curs are drept obiectiv principal formarea la studenți a unei conștiințe lingvistice și culturale, dezvoltarea capacității de a înțelege și a respecta patrimoniul cultural al țării, precum și a capacităților de a-și examina propriile atitudini și valori etnoculturale, de a-și forma propria cultură ca parte importantă a identității naționale. Absolventul universității trebuie să-și educe atitudini corecte, să manifeste deschidere și disponibilitate de comunicare și de interacțiune civilizată cu orice om, inclusiv cu cel de alături, să poată coopera cu acesta pentru a soluționa probleme comune. După cum e stipulat în actele normative recente, studenții trebuie să facă față în mod activ caracterului multietnic și multicultural al societății moldovenești, pentru a se raporta într-o manieră constructivă și pozitivă acestei diversități.

Interculturalitatea reprezintă o soluție pedagogică de gestionare în plan educațional a pluralității culturale, iar competența interculturală se formează prin toate dimensiunile educației, prin diferite arii curriculare. De aceea, considerăm interculturalitatea ca fiind o parte relevantă în curriculumul la disciplina *Cultura comunicării*, întrucât educația prin și pentru valori/axiologică trebuie să treacă ca un fir roșu prin curricula la toate disciplinele.

Ne-am propus să regândim cursul din perspectiva paradigmei interculturale, preluând din alte sisteme curriculare soluții viabile transferabile în ceea ce privește gestionarea diversității culturale. Conținuturile, deși predate în limba română, valorizează și sunt construite pe baza experiențelor culturale ale studenților de diferite etnii.

În decupajul tematic elaborat și în traseul metodologic pe care l-am urmat, am pornit de la

necesitatea de a deschide, într-o manieră discretă, câmpul problematic al interculturalității și de a defini conceptele de referință într-un mod accesibil. De asemenea, am urmărit integrarea sociolingvistică a studenților de la diverse facultăți (Facultatea de Litere, Facultatea de Științe Economice, Reale și ale Mediului, Facultatea de Drept, Facultatea de Științe ale Educației, Pedagogie și Arte), indiferent de limba maternă vorbită, naționalitate, origine socială sau apartenență etnică etc. Interculturalitatea este garanția identității etnice și culturale.

COMPETENȚE DEZVOLTATE ÎN CADRUL MODULULUI

- CP 1.** Abordarea conceptuală a procesului educațional în baza cunoașterii și punerii în aplicare a modelelor, categoriilor și principiilor educației
- CP 2.** Proiectarea și realizarea cercetărilor în problematica educațională prin identificarea soluțiilor optime pentru realizarea unei educații de calitate
- CT 1.** Aplicarea principiilor, normelor și valorilor eticii profesionale în cadrul propriei strategii de muncă
- CT 2.** Identificarea rolurilor și responsabilităților într-o echipă plurispecializată și aplicarea de tehnici de comunicare, de relaționare și de muncă eficientă în cadrul echipei

FINALITĂȚILE MODULULUI

La finele studierii modulului, studenții vor fi capabili:

- să definească conceptele fundamentale ale culturii comunicării;
- să elucideze principalele componente și trăsături specifice habitatului diverselor etnii;
- să comunice eficient folosind adecvat mijloacele la îndemână;
- să experimenteze interacțiunile interculturale prin implicarea în relații, directe sau mediate, cu persoane care au apartenențe culturale diferite.

CONȚINUTURI

Conținuturi	Nr. de ore	Referințe bibliografice
I. Comunicare, cultură și limbă 1. Principii ale analizei culturii și limbii 2. Niveluri culturale, lingvistice și maniere de influențare 3. Lumea europeană ca unitate în diversitate Exerciții. Aplicații Instrumentul: <i>Acvariul</i>	2	1. OPREA, Ioan. <i>Comunicare culturală și comunicare lingvistică în spațiul european</i> . Iași: Institutul european, 2008. pp.15-40. ISBN: 978-973-611-560-8. 2. ȘERBĂNESCU, Andra. <i>Cum gândesc și cum vorbesc ceilalți. Prin labirintul culturilor</i> . Iași: Polirom, 2007, p. 107. ISBN: 973-46-0890-4.

II. Comunicarea prin cuvânt vs. aspecte interculturale 1. Politețea în limba română vs. alte limbi (rusă, ucraineană, engleză, spaniolă, franceză, germană ș.a.) 2. <i>Contexte de comunicare</i>: decanat, rectorat, bibliotecă, alte instituții sociale (bancă de economii, notar, ambasadă etc.) 3. Salutul – un mod de comunicare important 4. Pronume și locuțiuni pronominale de politețe. Titlurile alocutive 5. Adresarea. Izolarea adresărilor Exerciții. Aplicații Tehnica <i>Asalt de idei</i> Situția de problemă: <i>Salutul în culturile europene</i> Completarea și prezentarea tabelului Instrumentul: <i>Ghidul local</i> Link-uri pentru vizionare individuală/lucru individual: <i>Politețe sau nonconformism?</i> https://www.youtube.com/watch?v=aQwUTko2Sc	2	1. CUCEU, Ion. <i>Conceptul de politețe în discursul cotidian și profesional</i>. Pe: http://193.231.20.119/doctorat/teza/fisier/1426. 2. ZVIRID NECULA, Ramona-Maria. <i>Actele de limbaj expresive din perspectiva principiului pragmatic al politeții</i>. Pe: http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/V948/pdf 3. PAEOLOGU, Theodor. <i>Politețe, curtoazie, civilitate</i>. Pe: https://dilemaveche.ro/sectiune/tema-sapta-manii/articol/politețe-curtoazie-civilitate 4. MARINESCU, Aurelia. <i>Codul bunelor maniere astăzi</i>. București: Ed. Humanitas, 1996. 5. REIMAN, Tonya. <i>Limbajul trupului: cum să ai succes atât în planul personal, cât și în cel personal</i>, București: Curtea Veche Publishing, 2010, pp. 308-322. ISBN: 978-973-711-275-0 Pe: https://editiadedimineata.ro/16-reguli-ale-bunelor-maniere-apreciate-in-intreaga-lume
III. Alt fel de comunicare vs. aspecte interculturale 1. Comunicarea nonverbală, paraverbală. Interpretarea gesturilor și a mimicii 2. Oculezica sau comportamentul vizual 3. Mijloacele de exprimare paralingvistice sau vocalică. Accentul. Variante libere de accentuare. Variația intensității vocii 4. Limbajul trupului 5. Spațiul personal 6. Strângerea de mână 7. Comunicarea telefonică Exerciții. Aplicații Tehnica <i>Schimbă perechea</i> Expunere în baza imaginilor din diferite culturi (monumente de artă, echipe naționale de fotbal, autori etc.)	2	1. CHELCEA, Septimiu, IVAN Lore-dana, CHELCEA, Adina. <i>Comunicarea nonverbală. Gesturile și postura</i>. București: Comunicare.ro, 2005. http://documents.tips/documents/comunicarea-nonver-bala-septimiu-chelceapdf.html# (vizitat, 10.06.2019).2. PAS-CU, Rodica. <i>Comunicarea interculturală</i>. Sibiu: Ed. Universității „Lucian Blaga”, 2007. http://gradu.ro/cursuri/stiintele-comunicarii/comunicare-interculturala-377164 (vizitat, 10.06.2019)

Reflecție <i>Pixuri în pahar</i> Profesorul enunță afirmația: „Poți folosi orice limbaj dorești, niciodată nu poți spune altceva decât ceea ce ești.” (R. W. Emerson) (Cartaleanu T., <i>Formare de competențe prin strategii didactice interactive</i>, pp. 73-74) Lnk-uri pentru vizionare individuală: http://documents.tips/documents/comunicarea-non-verbala-kinezica.html#; http://documents.tips/documents/comunicarea-nonverbala-diferente-culturale.html#		3. PEASE, Allan. <i>Limbajul trupului: cum pot fi citite gândurile altora din gesturile lor</i>. București: Editura Poli-mark, 1999, pp. 47-107. 4. REIMAN, Tonya. <i>Limbajul trupului: cum să ai succes atât în planul personal, cât și în cel personal</i>. București: Curtea Veche Publishing, 2010. pp. 27-50.
IV. Universul polifonic al culturii 1. <i>Orchestra</i> ca metaforă pentru ordinea simbolică a unei culturi 2. Limbajul artistic și statutul privilegiat al receptorului 3. Competența interculturală, factor important la angajare Exerciții. Aplicații Instrumentul: <i>Studiu de caz</i>	2	1. OPREA, Ioan. <i>Comunicare culturală și comunicare lingvistică în spațiul european</i>, Iași: Institutul European, 2008, pp. 15-40. ISBN: 978-973-611-560-8. 2. GEORGIU, Grigore. <i>Comunicarea interculturală. Probleme, abordări, teorii</i>. București: Comunicare.ro, 2010. pp. 89-115. ISBN: 978-973-711-275-0.
Total	8	

STRATEGII DIDACTICE

Realizarea conținutului cursului se va efectua prin tehnici de dezvoltare a gândirii critice/creative: *dezbatere, reflexia, discuțiile ghidate ș.a., prin activități de evocare, actualizare, memorare* etc. Se va urmări îmbinarea productivă a metodelor clasice cu cele moderne.

ACTIVITĂȚI DE STUDIU INDIVIDUAL

Tipul activității	Ore
1. Elaborarea textului publicitar. Publicitatea unui suvenir sau loc turistic din Republica Moldova	2
2. Prezentarea patrimoniului cultural național și european (excursie virtuală, colaj de foto, poster, secvențe video etc.)	4
3. Interpretarea gesturilor în baza analizei unor discursuri politice publice și reliefarea lor într-o secvență video comentată de student	2
4. Elaborarea eseului în baza excursiei tematice <i>Habitatul</i> . Puncte de reper: tradiții, edificii, alimentație tradițională, vestimentație, familie, obiceiuri și tradiții	4
5. Prezentarea referatelor și evaluarea lor în grup. <i>Căutătorii de valori</i> (Găsește o personalitate notorie care activează în domeniul culturii și cel al artei naționale)	4
Total	16

EVALUARE

Evaluarea va ține cont de necesitățile și potențialul de învățare al studenților. Criteriile de evaluare a produselor activității vor fi elaborate cu implicarea studenților și vor corespunde normelor docimologice. Va fi aplicată proba scrisă.

BIBLIOGRAFIE

1. Carp R. (coord.) Multilingvism și dialog intercultural în Uniunea Europeană. O vi-
ziune românească. București: Institutul European din România, 2007. 82 p.
2. Cartaleanu T. Harta culturală a satului meu. Proiect interdisciplinar//Competența in-
terculturală. Auxiliar didactic. Chișinău: C. E. PRO DIDACTICA, 2015, pp. 51-59.
3. Chelcea S., Ivan L., Chelcea A. Comunicarea nonverbală. Gesturile și postura. Bu-
curești: Comunicare.ro, 2005. Pe: [http://documents.tips/documents/comunica-
rea-nonverbala-septimiu-chelceapdf.html#](http://documents.tips/documents/comunica-
rea-nonverbala-septimiu-chelceapdf.html#) (Accesat la 10.06.2019).
4. Ciascai L., Marchiș Iu. Educația interculturală și multimedia. Cluj-Napoca: Presa
Universitară Clujeană, 2008. 182 p.
5. Ciobanu E. Cultura și valorile morale în procesul de globalizare. Cluj-Napoca: Edi-
tura Grinta, 2008, 360 p.
6. Georgiu Gr. Comunicarea interculturală. Probleme, abordări, teorii. București: Co-
municare.ro, 2010. 239 p.
7. Lăcustă E. et al. Decalogul comunicării. Iași: Pim, 2013.
8. Marinescu A. Codul bunelor maniere astăzi. București: Humanitas, 1996. 376 p.
9. Nedelcu A. Fundamentele educației interculturale. Diversitate, minorități, echitate.
Iași: Polirom, 2008. 208 p.
10. Oprea I. Comunicare culturală și comunicare lingvistică în spațiul european. Iași:
Institutul european, 2008. 455 p.
11. Pascu R. Comunicarea interculturală. Sibiu: Ed. Universității „Lucian „Blaga”, 2007.
Pe: <http://sxaduo.ro/cursuri/științele-comunicăriiincomunicare-interculturala-37716412>.
Pease A. Limbajul trupului: cum pot fi citite gândurile altora din
gesturile lor. București: Polimark, 1999. 240 p.
13. Reiman T. Limbajul trupului: cum să ai succes atât în plan personal, cât și în cel
personal. București: Curtea Veche Publishing, 2010. 376 p.
14. Șerbănescu A. Cum gândesc și cum vorbesc ceilalți. Prin labirintul culturilor. Iași:
Polirom, 2007. 408 p.
15. Todorov T. Omul deșrădăcinat. Iași: Institutul European, 1999. 223 p.

Modulul *Filozofia culturii*

la unitatea de curs *Filozofie. Probleme filozofice ale domeniului*

INFORMAȚII DE IDENTIFICARE A CURSULUI

Facultatea de Drept și Științe Sociale
Catedra de Științe Socioumane și
Asistență Socială

Unitatea de curs: *Filozofie. Probleme filozofice ale domeniului*

Anul de studii și semestrul în care se studiază: anul II, semestrul III
Statutul: disciplină obligatorie
Numărul de credite: 4 ECTS
Numărul de ore la modul: curs – 2 ore, seminar – 4 ore, studiu individual – 6 ore

Autor: Olga JACOTA-DRAGAN, asist. univ.

INTEGRAREA MODULUI ÎN UNITATEA DE CURS

Modulul *Filozofia culturii* din unitatea de curs *Filozofia. Probleme filozofice ale domeniului* are ca scop formarea unei viziuni integrale asupra fenomenului cultural, a genezei și evoluției culturii. Viitorii specialiști în domeniul științelor educației vor examina momente importante din istoria filozofiei culturii: structura, funcțiile, tipurile, trăsăturile caracteristice culturii; elementele și factorii moștenirii culturale comune.

Studentii vor fi familiarizați cu informații privind problema interculturalității; vor fi puse în discuție elementele fundamentale și particularitățile moștenirii culturale comune și ale conștiinței colective. Scopul modulului este de a dezvolta capacitatea de înțelegere și interpretare adecvată a *fenomenului cultural*.

COMPETENȚE DEZVOLTATE ÎN CADRUL MODULULUI

- CP 3.** Identificarea, analiza, aprecierea critică a relațiilor de cauzalitate și de interdependență dintre diferite evenimente, procese, fenomene naționale și universale
- CP 6.** Valorificarea informațiilor vizând varii contexte socioumane și de identitate culturală
- CT 1.** Executarea responsabilă a sarcinilor profesionale în condiții de autonomie restrânsă și de asistență calificată

FINALITĂȚILE MODULULUI

La sfârșitul studierii modulului, studentul va fi capabil:

- să caracterizeze teoriile principale ale culturii;
- să stabilească interferența dintre cultură și societate;
- să argumenteze importanța conștiinței colective în constituirea culturii;
- să caracterizeze elementele moștenirii culturale comune;
- să analizeze legătura dintre interculturalitate și moștenire culturală comună.

CONȚINUTURI

Conținuturi	Curs	Seminar
I. Filozofia culturii 1. Noțiunea de cultură 2. Teoriile principale despre esența culturii 3. Abordări științifice contemporane ale culturii 4. Cultura și societatea 5. Structura culturii: forme, niveluri 6. Funcțiile culturii	2	
II. Cultura materială și spirituală 1. Trăsăturile caracteristice și elementele culturii materiale 2. Trăsăturile caracteristice și elementele culturii spirituale 3. Conștiința colectivă – factor definitoriu în constituirea culturii materiale și spirituale		2
III. Moștenirea culturală comună 1. Conceptul de <i>moștenire culturală comună</i> 2. Elementele esențiale ale moștenirii culturale comune 3. Factorii ce au contribuit la apariția moștenirii culturale comune 4. Interculturalitate și moștenire culturală comună		2
Total	2 ore	4 ore

STRATEGII DIDACTICE

Realizarea finalităților se va efectua prin aplicarea strategiilor: *prelegerea, explicația, dezbaterea, problematizarea, studiul de caz, lucrul în echipă, metoda comentariului de text* etc.

ACTIVITĂȚI DE STUDIU INDIVIDUAL

Tipul activității	Ore
1. Elaborarea unei sinteze privind abordările științifice contemporane ale culturii	2

2. Identificarea și comentarea funcțiilor culturii										
3. Identificarea și definirea noțiunilor-cheie										
4. Analiza particularităților specifice ale culturii în diferite etape al evoluției societății										
5. Elucidarea elementelor constitutive ale culturii										
1. Identificarea prejudecăților și a stereotipurilor conștiinței colective, completând tabelul aferent	2									
<table><tr><th>Nr.</th><th>Prejudecăți</th><th>Stereotipuri</th></tr><tr><td>1.</td><td></td><td></td></tr><tr><td>2.</td><td></td><td></td></tr></table>	Nr.	Prejudecăți	Stereotipuri	1.			2.			
Nr.	Prejudecăți	Stereotipuri								
1.										
2.										
2. Elaborarea unui video, evidențiind importanța culturii materiale și spirituale în lumea sec. XXI										
1. Elaborarea unui proiect individual <i>Interculturalitatea locală: probleme, perspective, controverse</i> (prezentarea publică a proiectului este obligatorie la finele cursului)	2									
Total	6									

EVALUARE

În procesul de evaluare, se aplică *Regulamentul cu privire la evaluarea rezultatelor academice ale studenților în Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți*. Prezența la curs este obligatorie în proporție de minim 70%. Nota finală la disciplină însumează rezultatul evaluării curente (activități în cadrul cursului, seminarelor, rezultatul lucrului individual) și nota obținută la examen. Rezultatul evaluării curente, în cadrul studiilor de licență, constituie 60% din nota finală, iar nota de la examen – 40%. Nu este admis la evaluarea finală studentul care: nu a realizat finalitățile curriculare; nu a obținut o notă medie de pro-movare în cadrul evaluării curente; a absentat nemotivat la mai mult de 30% din activitățile auditoriale; nu a realizat sarcinile individuale (pentru studenții care au absentat motivat).

BIBLIOGRAFIE

1. Blaga L. Opere. Vol. 9. Trilogia Culturii. Ediție Dorli Blaga. București: Minerva, 1985.
2. Competența interculturală: Auxiliar didactic. Chișinău: C.E. PRO DIDACTICA, 2015.
3. Liiceanu G. Om și simbol. Interpretări ale simbolului în teoria artei și filozofia culturii. București: Humanitas, 2005.
4. Nedelcu A. Fundamentele educației interculturale. Diversitate, minorități, echitate. Iași: Polirom, 2008.
5. Tănase A. Introducere în filozofia culturii: valoare, cultură, civilizație. București: Ed. Științifică, 1968.
6. Vianu T. Studii de filozofia culturii. București: Eminescu, 1982.
7. Vianu T. Filozofia culturii și teoria valorilor. București: Nemira, 1998.

Modulul *Cultură și educație* la unitatea de curs *Filozofie. Probleme filozofice ale domeniului*

INFORMAȚII DE IDENTIFICARE A CURSULUI

Facultatea de Științe ale Educației,
Psihologie și Arte
Catedra de Științe ale Educației

Unitatea de curs: *Filozofie. Probleme filo- zofice ale domeniului*

Anul de studii și semestrul în care se studia-
ză: anul II, semestrul 3
Statutul: disciplină obligatorie
Numărul de credite: 2 ECTS
Numărul de ore la modul: curs – 2, seminar – 2,
studiu individual – 4 ore

Autori: Ion GAGIM, dr. hab., prof. univ.
Veronica RUSOV, asist. univ.

INTEGRAREA MODULULUI ÎN UNITATEA DE CURS

Acest modul universitar interdisciplinar are ca scop formarea unei viziuni unitare asupra evoluției gândirii filozofice pe parcursul istoriei omenirii; viitorii pedagogi vor examina momente importante din istoria filozofiei, vor valorifica importanța filozofiei românești; se vor familiariza cu informații privind domeniile reflecției filozofice ca ontologia, gnoseologia, epistemologia, axiologia, praxiologia, metodologia; vor evidenția principalele probleme ale omului în filozofie, precum și momente relevante privind cultura, civilizația și comunicarea. Viitorii profesori vor efectua o sinteză privind geneza și evoluția unor probleme ca existența, cunoașterea, conflictul de valori, cultura, civilizația, educația, comunicarea între culturi.

COMPETENȚE DEZVOLTATE ÎN CADRUL MODULULUI

CP 1.2. Explicarea și interpretarea conceptelor, a categoriilor, teoriilor, modelelor și principiilor de bază ale procesului educațional

FINALITĂȚILE MODULULUI

La finele studierii modului, studentul va fi capabil:

- să argumenteze relația cultură-educație;
- să caracterizeze fenomenele generate de contactul dintre culturi.

CONȚINUTURI

Conținuturi	Curs	Seminar
I. Cultura și educația 1. Conceptul de <i>cultură</i> în filozofia contemporană 2. Conținutul și sfera culturii 3. Cultură și civilizație 4. Cultură – educație – civilizație 5. Contactul dintre culturi	2	2
Total	2 ore	2 ore

STRATEGII DIDACTICE

Realizarea finalităților se va efectua prin aplicarea strategiilor: *brainstormingul, dezbaterea, explicația, pagina de jurnal, eseu de 5 minute, problematizarea, trierea aserțiunilor, diagrama Venn, pălăriile gânditoare, cubul etc.*

ACTIVITĂȚI DE STUDIU INDIVIDUAL

Tipul activității	Ore
1. Argumentarea, potrivit paradigmelor moderne ale educației, a rolului omului în comunicarea culturii (creator de cultură, receptor de cultură sau creator și receptor de cultură)	2
2. Completarea <i>diagramei ideilor esențiale</i> . Enumerarea ideilor esențiale din afirmațiile ce urmează. Reformularea a 3 idei în manieră personală, ilustrând modul de înțelegere a relației cultură-educație Afirmații: • Prin educație, creațiile materiale și spirituale ale oamenilor sunt puse să acționeze în folosul omului. • Omul ia act de existența valorilor culturii. • Omul învață să păstreze, să folosească, să dezvolte, să perfecționeze valorile dobândite; el transformă valorile sociale în valori personale. • Omul își proiectează scopuri și idealuri, își reglează comportamentul în funcție de valorile asimilate prin educație. Ideea 1 Ideea 2 Ideea 3	2
Total	4

EVALUARE

Procesul de evaluare va constitui o parte integrantă a procesului de învățare (evaluare pentru învățare). Accentul va fi deplasat de pe evaluarea conținutului pe evaluarea procesului și pe autoevaluare. Evaluarea se va realiza în scris și va implica elaborarea de diferite materiale: eseu, pagină de jurnal, referat etc.

BIBLIOGRAFIE

1. Călin M. Filozofia educației. Antologie. București: Aramis Print, 2001. 287 p.
2. Gagim I. Studii de filozofia educației. Bălți: Tipografia din Bălți, [s.n.], 2017. 160 p.
3. Niskier A. Filozofia educației. O viziune critică. București: Ed. Economică, 2000. 364 p.

Modulul *Mediul intercultural în clasa de elevi* la unitatea de curs *Dirigenție*

INFORMAȚII DE IDENTIFICARE A CURSULUI

Facultatea de Științe ale Educației,
Psihologie și Arte
Catedra de Științe ale Educației

Unitatea de curs: *Dirigenție*

Anul de studii și semestrul în care se studiază: anul II, semestrul 4

Statutul: disciplină obligatorie

Numărul de ore la unitatea de curs:

curs – 15 ore, seminar – 30 ore

Numărul de ore la modul: curs – 2 ore, seminar – 2 ore, studiu individual – 4 ore

Autori: Tatiana ȘOVA, dr., conf. univ.
Aurelia BEȚIVU, asist. univ.

INTEGRAREA MODULULUI ÎN UNITATEA DE CURS

Noul context economic și social, legat de aspirațiile Republicii Moldova de integrare europeană, presupune schimbări și performanțe în toate domeniile de activitate. Or, asigurarea calității învățământului are consecințe asupra calității resurselor umane, coeziunii sociale, competitivității economice și, în ultimă instanță, asupra calității vieții. Educația interculturală este cel mai potrivit răspuns la globalizare și interdependență, întrucât direcționează studenții spre obținerea abilităților necesare pentru a reuși într-o societate interdependentă și pluralistă din punct de vedere cultural. Contextualizarea internațională (globalizarea) politică, economică și culturală a educației interculturale (IE) este esențială pentru înțelegerea ei. Educația interculturală este o abordare pedagogică a diversității culturale, care ia în considerare aspectele spirituale (culturale) și alte particularități (de gen, sociale sau economice) și încearcă să evite riscurile generate de tot felul de inegalități și diferențe. Competențele de interacțiune interculturală pot fi dobândite în cadrul formal, informal sau nonformal.

Obiectivul general al modulului este de a construi și a dezvolta competența interculturală a viitoarelor cadre didactice (diriginți), aceasta presupunând atitudini tolerante în sensul recunoașterii și respectării demnității umane, capacitatea de a accepta diversitatea și a se implica activ în viața socială.

Obiectivele specifice ale modulului vizează promovarea valorilor toleranței, cultivarea respectului față de culturi diferite, prevenirea conflictelor etnice.

COMPETENȚE DEZVOLTATE ÎN CADRUL MODULULUI

CP 4.5. Elaborarea și realizarea diverselor tipuri de proiecte educaționale specifice învățământului

FINALITĂȚILE MODULULUI

La finele studierii modului, studentul va fi capabil:

- să comunice empatic, deschis, constructiv în context intercultural;
- să exerseze metode de mediere pentru rezolvarea conflictelor.

CONȚINUTURI

Conținuturi	Curs	Seminar
I. Mediul intercultural în clasa de elevi		
1. Culturi în contact	2	2
2. Valorile educației interculturale promovate la clasa de elevi		
3. Comunicarea interculturală și medierea pentru rezolvarea conflictelor		
4. Profilul personalității interculturale		
Total	2 ore	2 ore

STRATEGII DIDACTICE

Realizarea finalităților se va efectua prin aplicarea strategiilor: *turul galeriei, dezbateri, studiul de caz, graficul T, problematizarea, explicația, tehnici de prelucrare inteligentă a conținuturilor, scheletul de pește, harta cognitivă, dezbateri, masa rotundă, patru colțuri, brainstormingul, Philips 6/6.*

ACTIVITĂȚI DE STUDIU INDIVIDUAL

Tipul activității	Ore
Modelarea situațiilor de comunicare și analiza lor: • <i>Ne ascultăm și ne auzim</i> • <i>Comunicarea – cale spre apropiere</i> • <i>Comunicarea anihilează neîncrederea</i>	1
Selectarea din literatură și soluționarea studiilor de caz legate de anumite subiecte însușite Istории orale (din perspectivă interculturală)	1

Elaborarea de eseuri argumentative: • <i>Putem avea idei și gânduri diferite</i> • <i>Diferențele ne unesc</i> • <i>Respectul reciproc – calea spre o prietenie trainică</i>	1
Proiecte individuale (la alegere): • <i>Harta culturală a localității</i> • <i>Specificul comunicării interculturale</i> • <i>Obstacole în comunicarea interculturală</i> • <i>Norme ce facilitează comunicarea interculturală</i>	1
Total	4

EVALUARE

În perspectiva unui demers educațional centrat pe competențe, se vor utiliza, alături de formele și instrumentele clasice de evaluare, forme și instrumente complementare: *proiectul, autoevaluarea, scalele de atitudini, evaluarea în perechi, observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor etc.*

BIBLIOGRAFIE

1. Antoci D. Educația prin valori și pentru valori. Ghid metodic. Chișinău: Universitatea de stat din Tiraspol, 2014. 196 p.
2. Antonesei L. Paideia. Fundamente culturale ale educației. Iași: Polirom, 1996. 124 p.
3. Cozma T. (coord.) O nouă provocare pentru educație: interculturalitatea. Iași: Polirom, 2001. 216 p.
4. Cucos C. Educația. Dimensiuni culturale și interculturale. Iași: Polirom, 2000. 288 p.
5. Cristea S. Educația interculturală. În: *Didactica Pro...*, 2003, nr. 4-5 (20-21), pp. 100-102.
6. Curriculum școlar, clasele I-IX. Educația interculturală. Chișinău, 2012.
7. Dasen P., Perregaux Ch., Rey M. Educația interculturală. Experiențe. Politici. Strategii. Iași: Polirom, 1999. 208 p.

Modulul *Conștientizarea și acceptarea diversității* la unitatea de curs *Educație incluzivă*

INFORMAȚII DE IDENTIFICARE A CURSULUI

Facultatea de Științe ale Educației,
Psihologie și Arte
Catedra de Științe ale Educației

Unitatea de curs: *Educație incluzivă*

Anul de studii și semestrul în care se studiază: anul II, semestrul IV

Statutul: disciplină obligatorie

Numărul de ore la unitatea de curs: curs – 14 ore, seminar – 16 ore

Numărul de ore la modul: curs – 2 ore, seminar – 2 ore, studiu individual – 4 ore

Autor: Veronica RUSOV, asist. univ.

INTEGRAREA MODULULUI ÎN UNITATEA DE CURS

Cadrele didactice și manageriale se confruntă zilnic cu diversitatea. În instituțiile de învățământ din Republica Moldova, aceasta este în continuă creștere. Școlile joacă un rol important în formarea viitorilor cetățeni și a societăților pluraliste, sunt locuri de interacțiune intensă între profesori, elevi și părinți, sunt instituții care transmit și promovează norme și valori, având un impact direct asupra educării toleranței și a respectului față de diversitate.

Modulul contribuie la instruirea viitoarelor cadre didactice privind înțelegerea, detectarea și evitarea utilizării stereotipurilor pozitive și negative, combaterea prejudecăților și a discursurilor care incită la ură, precum și comunicarea interculturală, care ar permite să se abordeze în mod adecvat situațiile problematice și să se construiască un mediu educațional intercultural sigur, stabil și favorabil incluziunii, care le-ar oferi tuturor educabililor șansa de a-și dezvolta potențialul și identitățile. Studenții vor fi echipați cu cunoștințele și abilitățile necesare, pentru a crește gradul de conștientizare a acestor probleme și pentru a ghida relațiile interpersonale și între grupuri.

COMPETENȚE DEZVOLTATE ÎN CADRUL MODULULUI

CP 6.3. Aplicarea modelelor și a principiilor de organizare și de monitorizare eficientă a procesului educațional în învățământul general, prin raportare la varia contexte socioumane și identitar-culturale

FINALITĂȚILE MODULULUI

La finele studierii modului, studentul va fi capabil:

- să identifice cauzele și manifestările excluderii sociale după diferite criterii;
- să argumenteze necesitatea acceptării diversității culturale în instituțiile de învățământ general și în societate.

CONȚINUTURI

Conținuturi	Curs	Seminar
Conștientizarea și acceptarea diversității Interrelaționare majoritate-minoritate. Excludere și egalitate. Stereotipuri. Originile și cauzele prejudecăților. Tipuri de discriminare. Fenomenul discriminării (evitarea, segregarea, violența, resemnarea, retragerea). Acceptarea diversității la nivel de clasă/școală. Sensibilizarea și implicarea comunității în promovarea diversității	2	2
Total	2 ore	2 ore

STRATEGII DIDACTICE

Realizarea finalităților se va efectua prin aplicarea strategiilor: *graficul T, PRES, studiul de caz, dezbateră, asocierile libere, SAR, PICIVIR, acvariul definirii unui concept, harta conceptuală.*

ACTIVITĂȚI DE STUDIU INDIVIDUAL

Tipul activității	Ore
Completarea diagramei de prejudecăți, greșeli și confuzii legate de: limbă, gen, vârstă, religie, rasă, etnie, orientare sexuală, stare economică, dizabilitate, origine socială, trăsături genetice (trăsături și caracteristici protejate legal împotriva discriminării în UE, conform articolul 21 alineatul (1) din Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene (2000)	2
Elaborarea eseului <i>Cum putem construi împreună o clasă/școală/comunitate în care orice fel de diversitate este respectată, își găsește locul și este folosită în mod activ?</i>	2
Total	4

EVALUARE

Modulul finalizează prin evaluare situațională, care implică evaluarea capacităților studentului de a soluționa un șir de cazuri de discriminare după diferite criterii (limbă, gen, vârstă, religie, rasă, etnie, orientare sexuală, stare economică, dizabilitate, origine socială, trăsături genetice), elaborate în baza conținuturilor învățate.

BIBLIOGRAFIE

1. Bulat G. et. al. Educația incluzivă: Suport de curs pentru formarea continuă a cadrelor didactice în domeniul educației incluzive centrate pe copil. Vol. 1 Chișinău: Lyceum, 2016, 168 p.
2. Nedelcu A. Fundamentele educației interculturale. Diversitate, minorități, echitate. Iași: Polirom, 2008.
3. Onea A. N. Diversitate culturală în management. O abordare interregională. Iași, 2011.
4. Popova Z., Medda-Windischer R. Predarea în diversitate. Pe: <http://www.teach-d.eu/wp-content/uploads/2019/01/Romanian-Teach-D-handbook.pdf>

Modulul *Etica pedagogică în context intercultural* la unitatea de curs *Etică și cultură profesională*

INFORMAȚII DE IDENTIFICARE A CURSULUI

Facultatea de Științe ale Educației,
Psihologie și Arte
Catedra de Științe ale Educației

Unitatea de curs: *Etică și cultură profesională*

Anul de studii și semestrul în care se studiază: anul II, semestrul IV
Statutul: disciplină obligatorie
Numărul de credite: 2 ECTS
Numărul de ore la modul: curs – 2 ore,
seminar – 4 ore, studiu individual – 6 ore

Autor: Eugenia FOCA, asist. univ.

INTEGRAREA MODULULUI ÎN UNITATEA DE CURS

Modulul *Etica pedagogică în context intercultural*, propus în cadrul unității de curs *Etică și cultura profesională*, este destinat celor care se pregătesc să însușească o profesie pedagogică, caracterizată prin activitatea „omului asupra altui om”, prin expunerea principiilor și a conținuturilor etice specifice profesiei respective. Modulul tratează problematica prin mai multe aspecte, una dintre atribuțiile lui fiind cea de a găsi punctele de joncțiune între diverse culturi, de a crea lianturi între normele grupurilor. Acesta contribuie la formarea comportamentului etic, adică a capacității persoanei de a înțelege un argument etic de natură interculturală, prin identificarea argumentelor faptice și a celor normative, precum și de a identifica implicațiile etice ale unei anumite situații, de a propune soluții practice pentru probleme, în conformitate cu principiile morale.

Colectivele de profesori pot prezenta și ele o diversitate culturală remarcabilă; în unele școli predau profesori din alte spații culturale, de altă limbă. Astfel, modulul va contribui la formarea competențelor etice necesare studenților în cadrul practicii pedagogice și în vederea integrării socioprofesionale.

COMPETENȚE DEZVOLTATE ÎN CADRUL MODULULUI

- CT 1.** Aplicarea principiilor, normelor și valorilor eticii profesionale în cadrul propriei strategii de muncă

FINALITĂȚILE MODULULUI

La finele studierii modulului, studentul va fi capabil:

- să proiecteze acțiuni ale pedagogului din perspectiva respectării diversității culturale;
- să propună modalități de soluționare a conflictelor de natură interculturală în diferite situații (conflicte în relația cu elevii, părinții, colegii, comunitatea).

CONȚINUTURI

Conținuturi	Curs	Seminar
I. Argumente de natură interculturală pentru o etică și o deontologie a profesiei didactice 1. Personalitatea profesorului în contextul relației cu elevii și cadre didactice din alte spații culturale 2. Dilemele și deciziile etico-pedagogice în condițiile unui mediu educațional intercultural 3. Cultura comportării în alte spații culturale: etica adresării, prezentării, salutului 4. Cultura exterioară a cadrului didactic în context intercultural: ținuta vestimentară, expresivitatea	2	2
II. Codul de etică al cadrului didactic din perspectiva respectării diversității culturale 1. Criterii deontologice în raport cu instrucția, educația și relația profesor-elev reflectate în Codul de etică al cadrului didactic din diferite țări 2. Criterii deontologice în raport cu relația profesor-colegi, profesor-părinți reflectate în Codul de etică al cadrului didactic din diferite țări	–	2
Total	2 ore	4 ore

STRATEGII DIDACTICE

Procesul didactic se va orienta atât spre metodele generale de predare-învățare, cât și spre metode specifice de educație morală, utilizate pentru formarea conștiinței morale (metode expositive) sau a comportamentului moral (metode acționale): *prelegerea, conversația euristică, explicația, dezbaterea, simularea de situații, atelierele de lucru, metodele de dezvoltare a gândirii critice, portofoliul, studiul de caz, problematizarea, metodele de simulare (joc de rol), exercițiul moral, exemplul moral, modelarea, jocul metaforei, filmul educațional.*

ACTIVITĂȚI DE STUDIU INDIVIDUAL

Tipul activității	Ore
1. Prezentarea unei secvențe video cu analiza problemei, în raport cu subiectul <i>Dilemele și deciziile etico-pedagogice în condițiile unui mediu educațional intercultural</i>	2
2. Pliant adresat cadrelor didactice cu subiectul <i>Cultura comportării în alte spații culturale</i>	2
3. Harta vestimentară globală a profesiei de cadru didactic, ca element al culturii exterioare. 3-5 sarcini de comunicare în baza hărții vestimentare elaborate	1
4. Note de lectură a Codului de etică al cadrului didactic din diferite țări (cel puțin 4)	1
Total	6

EVALUARE

Modalitățile de evaluare utilizate sunt: *evaluarea în grupuri mici, prezentarea selectivă frontală, interviul individual (în baza notelor de lectură), prezentare în tehnica Panel, turul galeriei, prezentarea de poster, analiza de film educațional.*

BIBLIOGRAFIE

1. Codul de etică al cadrului didactic din Republica Moldova, 2016. Pe: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=363796>
2. Foca E.M. Etica profesională. Suport de curs. Bălți, 2014. 163 p.
3. Ghiațău R. Etica profesiei didactice. Iași: Ed. Universității „Al. I. Cuza”, 2013.
4. Белухин Д. А, Педагогическая этика: желаемое и действительное/Анализ сущности и содержания общепринятых понятий педагогической этики. М.: Московский психолого-социальный институт, 2007. 128 с.
5. Профессиональная этика и служебный этикет: учебник/под ред. В.Я. Кикоого. М.: Юнити-Дана, 2015. 559 с. Библиорп.: с. 507-509. Pe: <http://biblioclub.ru/index.php?page=book&id=117054>

